

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu

24. Dönem 2. Yasama Yılı
2011

Rapor, Komisyonun
...tarihli toplantısında
kabul edilmiştir.

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

KADIN VE AİLE BİREYLERİNE YÖNELİK ŞİDDET
İNCELEME RAPORU

I. GİRİŞ	2
II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI.....	2
III. İLGİLİ MEVZUAT - TARİHÇE - UYGULAMALAR	2
III.1. Türkiye’de Durum.....	3
III.2. Uluslararası Durum	14
III.2.1. Giriş	14
III.2.2. Uluslararası Veriler	14
III.2.3. BM Güven Fonu tarafından yapılan Çalışmalar	16
III.2.3.a. Önleme Politikaları.....	16
III.2.3.b. Şiddet Sonrası Hizmetlere Erişimin Genişletilmesi	17
III.2.3.c. Kadına Yönelik Şiddetin Sona Ermesi için Kanunlar, Politikalar ve Eylem Planları	17
III.2.3.ç. BM Güven Fonunun Desteklediği Projeler	18
III.3. Dünya Ülkelerindeki Uygulamalardan Örnekler	19
III.3.1. İngiltere	19
III.3.2. ABD.....	19
III.3.3. Diğer Ülkeler	20
IV. KAMU SEKTÖRÜ, ÜNİVERSİTE, SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ve BARO YETKİLİLERİNİN GÖRÜŞLERİ	23
V. DEĞERLENDİRME ve SONUÇLAR	53
EKLER.....	56
EK 1- 81 İl Valiliklerinin Verileri Ve Tablolar	56
EK 2- Ulusal ve Uluslararası Mevzuat.....	58

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

I. GİRİŞ:

Kadına ve aile bireylerine şiddetin sosyal, ekonomik ve hukuki yapısının incelenmesi, ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelerin gelişimi ve uygulamasının takibi maksadı ile 3686 Sayılı Kanunun 6. maddesinin ikinci fıkrası gereğince TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından bir alt komisyon kurulmuştur.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 24. dönem 2. yasama yılı, 13 Ekim 2011 tarihli toplantısında aldığı karar ile “Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet” konusunda incelemelerde bulunmak amacıyla, AK Parti Ankara Milletvekili Ülker GÜZEL, AK Parti Diyarbakır Milletvekili Oya ERONAT, AK Parti Ordu Milletvekili İhsan ŞENER, AK Parti İzmir Milletvekili Hamza DAĞ, CHP İstanbul Milletvekili Mahmut TANAL, MHP Ankara Milletvekili Mustafa ERDEM ve BDP Mersin Milletvekili Ertuğrul KÜRKÇÜ’ den oluşan bir alt komisyon kurulmasını kararlaştırmıştır.

Kadınların toplum ve aile içinde maruz kaldığı şiddet, onların insan hak ve hukuk ilkelerinden gerektiği şekilde yararlanamaması sonucunu getirmektedir. Bu konuda İnsan Hakları İnceleme Komisyonumuza intikal eden çeşitli müracaatlar olmuştur. Bu gerekçe ile Alt Komisyon, devlet desteğinin artırılması, ilgili kuruluşlar ile koordineli olarak yeni projelerin geliştirilmesi, alınması planlanan önlemler, kanuni düzenlemeler, uluslararası uygulamalar konusunda, çalışmalar yapılmasının faydalı olacağını düşünmüştür.

Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet Alt Komisyonu, 26.10.2011 tarihinde çalışma gündemini belirlemek amacıyla toplanmış ve Ankara Milletvekili Ülker GÜZEL’in alt komisyon başkanı olmasına karar vererek 16.11.2011 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. Komisyonumuzun çalışmalarına, İnsan Haklarını İnceleme Komisyon Başkanlığı Yasama Uzman Yardımcısı Burcu BOZKURT katılmıştır.

II. İNCELEMENİN KONUSU ve AMACI:

Tarihi gelişim içinde insanlığın ilk dönemlerinden itibaren, kadının toplum içindeki yeri konusunu incelediğimiz zaman; karı-koca arasında daima bir dayanışmanın mevcut olduğunu müşahade ederiz.

O günkü toplumlarda görülen bu dayanışma özellikle, beslenme ve ekonomik ağırlıklı olarak üretimde, sosyal ve siyasi hayatta, milli mücadelede ve devlet temsilinde uygulanmıştır. Ancak ilk dönemlerde görülen bu ekonomik, sosyal ve siyasi işbirliği, tarihi değişim ve gelişim içinde ülkelerin sosyal yapısına örf ve adetlerine bağlı olarak değişmiştir.

Bu değişim, ülkelerin sınırlarının kaybolması ve dünya ülkelerinin siyasi, ekonomik ve sosyal açılardan birbirlerinin tamamlayıcısı durumuna girmeleri sonucu ortaya çıkmış, dolayısı ile ülkelerin bünyeleri içinde toplum dayanışmasını, kadın erkek, karı-kocanın hak ve hukuk yapısını değiştirmiştir.

Bu günün dünyasında bilimin, teknolojinin, sanayinin ulaşım ve haberleşme araçlarının süratle gelişmesi, uluslararası her türlü ilişkilerin artarak sınırların kaldırıldığı, ülke ekonomilerinin birbirlerinin içine girdiği bir düzende, nesillerin küçük yaşlardan itibaren düşünme ve algılama yeteneklerinin gelişmesini tetikleyerek ortaya hak ve hukuk açısından bir dengesizlik çıkarmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Uluslararası alanda ki bu değişim, farklı ülkelerde farklı uygulamaları getirmiştir. Dünya ülkelerinin kadının hakları ve hukuku konusuna verdikleri önem ülkenin toplum yapısı örf ve adetlerine göre farklılıklar arz etmiştir.

Günümüzde dünya ülkeleri süratle demokratikleşme eğilimi içine girmiş ve kadının toplum içindeki pozisyonunu, dünya ülkelerinin bu değişimine paralel olarak yeniden yapılandırılmaya çalışılmıştır.

Kadının toplum içindeki rolü ve pozisyonunun artırılması demokratikleşmenin bir sorunu mudur? Daha önceki toplumlarda böyle bir sorun yok muydu? Batı ve doğu kültürleri bu konuda aynı tarihi süreci mi yaşamıştır?

Bu soruların cevabını düşündüğümüz zaman konunun- kadın erkek eşitsizliğinin- demokratikleşmenin bir problemi olarak değil küresel tüketici kitlelerin öğütücü bir unsuru olarak “kendisinin kölesi olan insan” modelinden kaynaklandığını düşünmek mümkün müdür? Eğitimin ve demokratikleşmenin bu süreçteki rolü nedir?

Çalışmamızın temel felsefesi ailenin bütünlüğünü, saygınlığını ve devamını sağlamaktır. Bu hedefe erişmenin yolu sadece kanuni düzenlemelerden geçmemelidir. Aile müessesesinin önemini geliştiren bir anlayış çerçevesinde, karı-kocanın (kadın ve erkeğin) eğitimi saygı, sevgi, şefkat ve insan odaklı bir kültürün yerleştirilmesi hedef olmalıdır.

Ayrıca unutulmamalıdır ki kadın anadır ve nesil yetiştirmektedir. Yetişen nesil ise milleti meydana getirecektir. Bu milletin en küçük birimi olan ailenin yapısı ne kadar güçlü, temelleri ne kadar sağlam olursa milletin geleceği olan nesillerde o kadar iyi yetişecektir.

Son dönemlerde toplumumuzda görülen, kadına karşı şiddet ve hak hukuk konusundaki ayrımcılık uygulamaları bu sosyal problemi "kadının insan hakları " çerçevesi içinde incelenmesini gerektirmiştir.

Nitekim bu haksız ve adaletsiz uygulama, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından bugüne kadar kapsamlı bir çalışmayla ele alınmamıştır. Ancak, özellikle son dönemde Türkiye'nin demokratikleşme ve insan hakları alanında kaydettiği gelişmeler ve örf-adet ve toplum kültürümüz çerçevesinde etkin bir şekilde mücadele edilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda, Komisyonumuz, alt komisyon çalışmalarını başlatmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT, TARİHÇE ve UYGULAMALAR

III.1. Türkiye’de Durum:

Türk Tarihinde Kadın Haklarının Tarihi Gelişimi¹

- **1843** Tıbbiye mektebi bünyesinde kadınlar ebelik eğitimi almaya başladı.
- **1847** Kız ve erkek çocuklara eşit miras hakkı tanıyan İrade-i Seniye yayımlandı.
- **1856** Köle ve cariye alınıp satılması yasaklandı.
- **1858** Arazi Kanunnamesinde mirasın kız ve erkekler arasında eşit olarak paylaştırılacağı hükmü yer aldı. Böylece kadınlar ilk kez miras yoluyla mülkiyet hakkını kazandı.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- **1858** Kız Rüştiyeleri açıldı.
- **1869** Kadınlar için ilk sürekli yayın olarak nitelenen (haftalık) Terakk-i Muhadderat dergisi yayımlandı.
- **1869** Kızların eğitimine ilk kez yasal zorunluluk getiren Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayımlandı.
- **1870** Kız öğretmen okulu Dar-ül Muallimat açıldı.
- **1871** Mecelle'nin (Osmanlı Medeni Kanunu) uygulanması için çıkarılan Hukuk-ı Aile Kararnamesi ile; evlilik sözleşmesinin resmi memur önünde yapılması, evlenme yaşının erkeklerde 18, kadınlarda 17 olması, zorla evlendirmelerin geçersiz sayılması düzenlendi.
- **1876** Kanun-i Esasi (ilk Anayasa) kabul edilerek temel haklar düzenlendi. Kız ve erkekler için ilköğretim zorunlu hale getirildi.
- **1897** Kadınlar ücretli işçi olarak çalışmaya başladı.
- **1913** Kadınlar ilk kez devlet memuru olarak çalışmaya başladı.
- **1914** Kadınlar tüccarlık ve esnaflığa başladı.
- **1914** İnas Darülfünunu adı altında kızlar için bir yüksek öğretim kurumu açıldı.
- **1921** Darülfünunda karma öğretime geçildi.
- **1922** Yedi kız öğrenci Tıp Fakültesine kayıt yaptırarak eğitime başladı.
- **Haziran 1923** Nezihe Muhittin'in başkanlığında ilk kadın partisi olan Kadınlar Halk Fırkası'nın kurulması girişiminde bulunuldu, kadınlara oy hakkı tanımayan 1909 tarihli Seçim Kanunu gereğince valilikçe partinin kuruluşuna onay verilmediğinden dernekleşmeye gidildi.
- **29 Ekim 1923** Cumhuriyet ilan edildi. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte kadınların kamusal alana girmesini sağlayan yasal ve yapısal reformlar hızlandı.
- **3 Mart 1924** Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğrenim Birliği) çıkarıldı. Böylece eğitim laikleştirilerek tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlandı. Kız ve erkekler eşit haklarla eğitim görmeye başladı.
- **17 Şubat 1926** Türk Medeni Kanunu'nu kabul edildi. Kanun ile erkeğin çok eşliliği ve tek taraflı boşanmasına ilişkin düzenlemeler kaldırıldı, kadınlara boşanma hakkı,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

velayet hakkı ve malları üzerinde tasarruf hakkı tanındı. 4 Nisan 1926 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan kanun 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe girdi.

- **1930** Belediye yasası çıkarıldı. Yasa ile kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanındı.
- **1930** Kadın ve çocukların korunmasına ilişkin ilk düzenleme Umumi Hıfzısıhha Kanunu ile yapıldı.
- **1930** Doğum izni düzenlendi.
- **10 Haziran 1933** Kız çocuklarına mesleki eğitim vermek amacıyla Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü kuruldu.
- **26 Ekim 1933** Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak kadınlara köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakları verildi.
- **5 Aralık 1934** Anayasa değişikliği ile kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı.
- **8 Şubat 1935** Türkiye Büyük Millet Meclisi 5. Dönem seçimleri sonucunda 17 kadın milletvekili ilk kez meclise girdi, ara seçimlerde bu sayı 18'e ulaştı.
- **8 Haziran 1936** İş Kanunu yürürlüğe girdi. Kadınların çalışma hayatına düzenleme getirildi.
- **1937** Kadınların yeraltında ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması 1935 tarihli 45 sayılı ILO sözleşmesi ile yasaklandı.
- **1945** Analık sigortası (doğum yardımı) 4772 sayılı yasa ile düzenlendi.
- **1949** Yaşlılık sigortasının kadın ve erkekler için eşit esaslara göre düzenlenmesi 5417 sayılı yasa ile sağlandı.
- **1950** İlk kadın belediye başkanı (Müfide İlhan) Mersin'den seçildi. 1952 Sağlık Bakanlığı bünyesinde ana çocuk sağlığı hizmetleri vermeye başladı.
- **1965** Gebeliği önleyici araçların satış ve dağıtımının serbest bırakılmasını ve tıbbi zorunluluk halinde kürtaj hakkı tanınmasını düzenleyen Nüfus Planlaması Hakkında Kanun çıkarıldı.
- **22.02.1966** Eşit değerde iş için kadın ve erkek işçiler arasında ücret eşitliğini sağlayan 1951 tarihli 100 sayılı ILO sözleşmesi onaylandı.
- **26.03.1971** İlk kadın bakan atandı.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- **1975** Birleşmiş Milletler tarafından Mexico City’de Birinci Dünya Kadın Konferansı düzenlendi ve bunu takiben 1975-85 yılları arasındaki dönem “Kadın On Yılı” olarak ilan edildi.
- **27 Mayıs 1983** 10 haftaya kadar olan gebeliklerin kürtajla sona erdirilmesi ve gönüllü cerrahi sterilizasyon yöntemlerine izin verilmesi Nüfus Planlaması Hakkında Kanun’da yapılan değişiklikle sağlandı. Kürtaj için evli kadınlara kocadan izin alma koşulu getirildi.
- **1985** Türkiye, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesini (CEDAW) imzaladı ve sözleşme 1986 yılında yürürlüğe girdi.
- **1985** 5.Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda kadın konusu ilk kez bir sektör olarak yer aldı ve bu konuda politikalar belirlendi.
- **1987** Devlet Planlama Teşkilatı’nda Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu kuruldu.
- **1989** İstanbul Üniversitesi’nde ilk Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi kuruldu. Bugün üniversiteler bünyesinde kurulan bu merkezlerin sayısı yurt çapında 13’e ulaştı.
- **24 Ocak 1989** İçişleri Bakanlığı kaymakamlık sınavlarına kadınların da alınacağını açıkladı.
- **29 Kasım 1990** Kadının çalışmasını kocanın iznine bağlayan Medeni Kanun’un 159. maddesi Anayasa Mahkemesi’nce iptal edildi. İptal kararı 2 Temmuz 1992 tarih ve 21272 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı.
- **1990** Tecavüz mağdurunun hayat kadını olması halinde cezanın indirilmesini öngören Türk Ceza Kanunu’nun 438. maddesi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürürlükten kaldırıldı.
- **14 Nisan 1990** Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, ilk kadın kütüphanesi ve bilgi merkezini açtı.
- **1990** Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesinde, şiddete uğrayan kadınlara ve çocuklara destek hizmeti vermek üzere ilk kadın konukevleri açılmaya başlandı.
- **1990** 422 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kadının statüsü ve Sorunları Başkanlığı kuruldu. 25.10.1990 tarihinde kadın sorunları konusunda ulusal mekanizma olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) 3670 sayılı kanunla

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak kuruldu ve 24.06.1991 tarihinde de Başbakanlığa bağlandı.

- **Eylül 1990** Yerel yönetimler kadın konusunda özellikle şiddete uğrayan kadınlara yönelik hizmet vermeye başladı. Türkiye'deki ilk kadın sığınma evi Bakırköy Belediyesi tarafından açıldı.
- **1991** 48. Hükümet döneminde ilk kadın vali Muğla iline atandı.
- **17-20 Şubat 1992** Birleşmiş Milletler Uluslararası Kadının İlerlemesi İçin Araştırma ve Eğitim Merkezinin (INSTRAW) toplantısında, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Türkiye'de kadın konusunda odak noktası olarak kabul edildi.
- **1993** İstanbul Üniversitesi'nde ilk Kadın Araştırmaları Ana Bilim Dalı açıldı ve yüksek lisans programı vermeye başladı. Bugün Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı açarak Yüksek Lisans Programı veren üniversite sayısı dörde ulaştı.
- **1993** Kadın Dayanışma Vakfı, Altındağ Belediyesinin desteğiyle kadın danışma merkezi ve kadın sığınma evini açtı.
- **25.06.1993** Türkiye'nin ilk kadın başbakanı hükümeti kurdu.
- **1993** Halk Bankası'nca kadınları girişimciliğe özendirmek amacıyla kadınlara özel, düşük faizli kredi uygulaması başlatıldı.
- **1994** Türkiye Kahire'de yapılan Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma Konferansına katıldı.
- **17-19 Temmuz 1995** Avrasya ülkeleri kadınları arasındaki işbirliğini geliştirmek, Pekin Konferansında Türkiye ile birlikte hareket edebilmelerine yardımcı olmak amacıyla KSSGM ve Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı (TİKA) işbirliği ile "Pekin'e Giderken; Avrasya Ülkeleri Kadınları İşbirliği Kongresi" başlıklı bir toplantı gerçekleştirildi
- **30 Ağustos – 8 Eylül 1995** Türkiye Pekin'de yapılan ve 189 ülkenin katıldığı 4. Dünya Kadın Konferansı'na katılarak taahhütleri çekincesiz olarak kabul etti.
- **Kasım 1995** Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından bölgedeki kadınların durumunun iyileştirilmesi ve kalkınma sürecine entegre edilmesi amacıyla planlanan Çok Amaçlı Toplum Merkezlerinin (ÇATOM) ilki Urfa'da açıldı.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- **1996** Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce, 4. Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen eylem planı ve taahhütler çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, gönüllü kadın kuruluşları, siyasal partiler, sendikalar, meslek örgütleri ve basının katılımı sağlanarak ulusal eylem planı hazırlandı.
- **1996** Kadın Çalışmaları alanında ilk yüksek lisans diploması İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı tarafından verildi.
- **1996** 4. Dünya Kadın Konferansı'nda verilen taahhütler gereğince Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda gönüllü kadın kuruluşlarının katılımıyla kadın sorunlarının yoğunlaştığı dört alanda; eğitim, sağlık, hukuk ve istihdam komisyonları oluşturuldu.
- **1996** Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde "Kırsal Kalkınmada Kadın Daire Başkanlığı" kuruldu.
- **1997** Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda 13 il valiliği bünyesinde "Kadının Statüsü Birimleri" kuruldu.
- **22 Mayıs 1997** Kadının evlendikten sonra kocasının soyadını almakla birlikte, kendi soyadını da kullanabilmesi Medeni Kanun'un 153. maddesinde yapılan değişiklikle sağlandı.
- **13-14 Kasım 1997** Türkiye Cumhuriyeti, amacı uzman bakanların çalışma alanları ile ilgili konularda Avrupa Konseyi faaliyetlerine etkin bir şekilde katılmalarını teşvik etmek olan Kadın-Erkek Eşitliğinden Sorumlu Avrupa Bakanlar Konferansı'nın dördüncüsüne ev sahipliği yaptı. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce İstanbul'da gerçekleştirilen konferansa Avrupa Konseyine üye 40 ülkeden 38'i katıldı. 176 kişinin katıldığı konferans sonucunda üye ülkelerin eşitlik politikalarına yön verecek bir deklarasyon hazırlandı.
- **12 Temmuz 1998** Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından, kadın konuk evlerindeki hizmetin tür ve niteliğine, işleyişine ilişkin esasları, kuruluş personelinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği" yayımlanarak yürürlüğe girdi..
- **1998** İçişleri Bakanlığı'nca nüfus cüzdanlarında yapılan düzenlemeye paralel olarak Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nce verilen dul ve yetim tanıtım kartlarındaki "Emekliye Yakınlığı" bölümünde yer alan "dul kadın vb." ifadelerin yerine sadece "eşi, kızı, oğlu, annesi, babası" gibi ifadelerin kullanılması sağlandı.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- **17 Ocak 1998** Aile içi şiddete uğrayan kişilerin korunması için gerekli tedbirlerin alınmasını düzenleyen 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girdi.
- **1998** Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan bir değişiklikle aile reisinin beyanname vermesi esası kaldırılarak kadınların kocalarından ayrı olarak beyanname vermesi sağlandı.
- **1998** Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu tarafından Ankara Adliyesi içinde şiddete uğrayan kadınlara hukuki danışmanlık ve psikolojik destek hizmetleri vermek üzere Kadın Danışma Merkezi kuruldu.
- **1999** İstanbul Barosu Kadın Hukuku Komisyonu Kadın Hakları Uygulama Merkezi'ni kurdu.
- **20 Mart 1999** Barolar bünyesindeki Kadın Hakları/Hukuku Komisyonları arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla, Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonları Ağı (TÜBAKKOM) kuruldu.
- **Eylül 1999** Türkiye, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığı Önleme Sözleşmesi'ni onaylarken koyduğu aile hukukunu ilgilendiren 15ve16.maddelerine ilişkin çekinceleri kaldırdı.
- **01.03.2000** Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nce yapılan çalışma çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde "Kadın Erkek Eşitliği Daimi Komisyonu" kurulmasına dair hazırlanan teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonunda görüşülerek, anılan Komisyon yerine "Kadın Erkek Eşitliğini İzleme Kurulu" kurulması yönünde karara varıldı. Kurulun oluşturulması TBMM içtüzüğünde değişiklik yapılmasına dair çalışmaların tamamlanmasını beklemektedir.
- **14 Haziran 2000** Kadın sorunlarını gündeme getirmek, tartışmalara her yöredeki kadınların katılımını sağlamak amacıyla Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, valilikler, barolar, üniversiteler ve gönüllü kadın kuruluşlarının işbirliği ile ülke genelinde "2000 Yılı Kadın Toplantıları" adı altında panel, konferans, şenlik, sergi vb. yaklaşık 200 etkinlik gerçekleştirildi.
- **5-9 Haziran 2000** Türkiye, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformunun sonuçlarının değerlendirilmesi, tam olarak uygulanmasının sağlanması, yeni eylem ve girişimlerin belirlenmesi amacıyla New York'ta yapılan "Kadın 2000:21.Yüzyıl İçin toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kalkınma ve Barış" konulu Birleşmiş Milletler Genel Kurul Özel Oturumuna katıldı. Türkiye tarafından teklif edilen, kadın erkek eşitliği bakış açısının ana plan ve politikalara yerleştirilmesi, kota uygulamaları ve diğer araçlarla olumlu ayrımcılık politikalarının geliştirilmesi, erken ve zorla evlendirme ile namus

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

cinayetlerinin kadınlara yönelik şiddet türleri arasında yer almasının yanı sıra diğer temel konulardaki önerilerin Sonuç Belgesinde yer alması sağlandı.

- **8 Eylül 2000** İhtiyari Protokol Türkiye tarafından imzalandı. Onay aşaması için Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine alındı. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Ek İhtiyari Protokol ile Sözleşmenin taraf devletler tarafından ihlali durumunda kişilere ve kişilerden oluşan gruplara başvuru hakkı tanınmakta ayrıca uygulamaları denetlemek üzere Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Komitesine yapılacak şikayetleri kabul etme ve inceleme yetkisi tanınmaktadır.
- **Aralık 2000** Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce istismara uğrayan ya da uğrama riski taşıyan, desteğe gereksinimi olan kadınlara psikolojik, hukuki ve ekonomik alanda danışmanlık hizmetleri sunmak ve yararlanabilecekleri hizmet kuruluşları konusunda rehberlik hizmeti sunmak üzere “183 Alo Kadın ve Çocuk Hattı” 20 ilde faaliyete geçirildi
- **8 Mayıs 2001** Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açılan kadın konuk evlerinin açılış, hizmet, işleyiş, personel şartları ve denetim işlem ve esaslarını belirlemek, çağdaş anlayış ve şartlara uygun düzeyde hizmet vermelerini sağlamak amacıyla, “Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği” yayımlanarak yürürlüğe girdi. 1 Ocak 2002 Kadın-erkek eşitliği bakış açısı ile hazırlanmış olan ve eşlere eşit hak ve yükümlülükler getiren Yeni Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girdi.
- **30 Temmuz 2002**, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesinin (CEDAW) İhtiyari Protokolü’nün 2 Ağustos 2002 Tarihli resmi Gazetede yayınlanması ile Türkiye bu protokole taraf olan 48. Ülke olmuştur.
- **18 Ocak 2003** Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun yürürlüğe girdi.
- **29 Ocak 2003** Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin taraf ülkelerce uygulanmasının denetlenmesi konusunda, Ayrımcılık Sözleşmesi Komitesine; Sözleşmenin tanıdığı hakların ihlali durumunda bireylerce veya gruplarca veya onların rızası ile onlar adına yapılan şikayetleri kabul etme ve inceleme yetkisini tanıyan, “İhtiyari Protokol” yürürlüğe girdi.
- **12 Haziran 2003** Kadın-erkek eşitliği bakış açısı ile Türk Vatandaşlığı Kanununda değişiklik yapılarak yürürlüğe girdi.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- **10 Haziran 2003** İşveren işçi ilişkisinde cinsiyet dahil hiçbir nedenle temel insan hakları bakımından ayırım yapılmayacağı, iş sözleşmesinin yapılmasında, uygulanmasında ve sona erdirilmesinde cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapılamayacağı, cinsiyet nedeniyle eşit değerde iş için daha düşük ücret verilemeyeceği, cinsiyet, medeni hal ve aile yükümlülükleri, hamilelik ve doğumun iş akdinin feshi için geçerli sebep oluşturamayacağı gibi hükümleri içeren İş Kanunu yürürlüğe girdi.
- **22 Mayıs 2004** Kanun önünde eşitlik, temel hak ve özgürlüklere ilişkin Milletlerarası Antlaşmaların yasalardan üstün olacağına ilişkin Anayasanın 10 ve 90'ıncı maddeleri değiştirilerek yürürlüğe girdi.
- **21 Temmuz 2004** Doğum izinlerinin artırılmasına ilişkin düzenlemeler yapan Devlet Memurları Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun yürürlüğe girdi.
- **6 Kasım 2004** Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi. 13 Kasım 2004 Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlüğe girdi.
- **26 Eylül 2004** Cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konusunda çağdaş düzenlemeler içeren Yeni Türk Ceza Kanunu kabul edildi.
- **15 Ocak 2004** Personel alımlarında cinsiyet ayrımcılığı yapılmamasına ilişkin “Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi” başlıklı 2004/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- **14 Temmuz 2004** “Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik” Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- **9 Ağustos 2004** “Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik” Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- **18 Mayıs 2005** TBMM “Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Komisyonu Kurulmasına İlişkin Karar” Resmi Gazetede yayımlandı.
- **1 Haziran 2005** Yeni Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girdi.
- **20 Temmuz 2005** Hakkında herhangi bir tedbire hükmedilen kişiler ve hükümlülere yönelik suç işlemesini önlemek ve topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yapılmasına dair hükümler içeren Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu yürürlüğe girdi.

- **13 Temmuz 2005** Büyük şehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelerin kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açmalarının belediyelerin görev ve sorumlulukları arasında olduğuna ilişkin düzenlemenin bulunduğu Belediye Kanunu yürürlüğe girdi.
- **18 Ekim 2005** Töre ve Namus cinayetleri ile kadınlara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacı ile kurulan Meclis Araştırma Komisyonu çalışmalarına başlamıştır.
- **1 Ocak 2006** Adalet Bakanlığı tarafından 4320 sayılı Ailenin Korunmasına dair kanunun daha etkin uygulanmasına dair 2006/35 sayılı genelge yayınlandı.
- **4 Temmuz 2006** 2006/17 sayılı “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” konulu Başbakanlık Genelgesi yürürlüğü girdi ve uygulama, ilgili Bakanlıklardan alınan 3'er aylık raporlarla takip edilmeye başlandı.
- **Mayıs 2006** Ülkemiz, GODKA girişimi çerçevesinde oluşturulan ve eş-başkanlığını İtalya ve Yemen'le birlikte yürüttüğümüz Demokrasi Yardım Diyalogu mekanizması kapsamında “Kadının Toplum içindeki Rolünün Güçlendirilmesi” temalı diyalog sürecini üstlenmiştir. Bu süreç, TESEV'le işbirliği içinde yürütülmektedir. DYD bünyesinde sivil toplum kuruluşlarının katılımlarıyla Haziran 2005 ve Şubat 2006'da İstanbul'da düzenlenen sempozyumların ardından, 22-23 Mayıs 2006 tarihlerinde Ankara'da hükümetler arası bir konferans gerçekleştirilmiştir.
- **Temmuz 2006** Meclis Araştırma Komisyonu, Temmuz 2006'da, alınacak önlemleri ve bunlardan sorumlu olması öngörülen birimlerin ve kurumların isimlerini içeren kapsamlı listeyi havi bir rapor yayınlamıştır. Söz konusu liste bir Başbakanlık Genelgesi olarak 4 Temmuz 2006 tarihli Resmi Gazete 'de yayınlanmıştır. Anılan genelgeyle, ilgili birimler ve kurumlar, çocuklara yönelik şiddet konusunda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na, kadınlara yönelik şiddet konusunda ise Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne üç ayda bir rapor sunmakla sorumlu kılınmışlardır.
- **Kasım 2006**, 2006 yılının ikinci yarısında AB Dönem Başkanlığını yürüten Finlandiya'nın öncülüğünde, cinsiyet eşitliğini konu alan bir konferans da EUROMED kapsamında 14-15 Kasım 2006 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenmiştir. İKÖ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

çerçevesinde kadın konularındaki ilk Bakanlar Konferansı 21-22 Kasım 2006 tarihlerinde İstanbul’da yapılmıştır.

- **Kasım 2006** Avrupa Konseyi bünyesinde 27 Kasım 2006 tarihinde Madrid’de yapılan bir konferansla başlatılan “Aile İçi Dâhil, Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele Kampanyası”na aktif olarak iştirak edilmesi öngörülmüştür.
- **2007** Gelir Vergisi Kanunu’nda yapılan değişikliklerle hane içinde kadınlar tarafından üretilen ürünlere vergi muafiyeti getirildi.
- **26.04.2007/14.1.1998** tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1 ve 2.maddesi değiştirilmiştir.
- **17 Nisan 2008** Sosyal sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu çıkarıldı.
- **15 Mayıs 2008** 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” u onaylandı. İşletmeler kreş hizmetlerini dışarıdan alabilecekler. Kadın ve genç istihdamı da desteklenmiştir.
- **2008** Hazırlanan teşvik paketiyle Kadın ve gençlerin istihdamı arttırmak amacıyla, Sosyal Güvenlik Kurumu prim desteği ve ev de üretime teşvik getirilmiştir.
- **Şubat 2009** Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu çıkarıldı.
- **25 Mayıs 2010** Çıkarılan Başbakanlık Genelgesi ile Kadınların sosyal ve ekonomik konumlarının güçlenmesi iş ve toplumsal hayatta “kadın-erkek eşitliğinin” sağlanması, kadın istihdamının artırılması amacıyla “Kadın İstihdamı Üst Kurulu” oluşturuldu. Cinsiyete dayalı ayrımcılıkların önlenmesi uygulamalarının takibine başlandı.
- **Eylül 2010** Anayasa’da yapılan değişikliklerle kadınlar, çocuklar, özürllüler, yaşlıların Haklarının korunması yönünde alınacak ilave tedbirlerin “eşitlik” ilkesine aykırı olmadığı Anayasal güvenceye alındı.
- **Kasım 2011** Kadınlara yönelik şiddet ve Aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin olarak hazırlanan Avrupa Konseyi sözleşmesini (İstanbul Sözleşmesi) Avrupa Konseyi içinde onaylayan ilk ülke Türkiye olmuştur
- **Şubat 2012** Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Tasarısı TBMM’ye sunuldu.
- **8 Mart 2012** TBMM Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esaslar, genel Kurul'da görüşülerek kabul edildi.

- **20 Mart 2012** Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kaynak: <http://ksqm.gov.tr>

III.2. Uluslararası Durum:

III.2.1. Giriş

Kadına ve aile bireylerine yönelik şiddet konusunda uluslararası alanda yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu BM çatısı altında yürütülmektedir. 2010 yılı küresel düzeyde kadına yönelik şiddet için kabul edilen “Pekin Eylem Platformu”nun 15. yılıdır. 2008’de Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri “Kadına Şiddete Son İçin Birleşin (UNITE to End Violence Against Women)” kampanyası başlatmıştır.

BM Güven Fonu’nda bu doğrultuda 2015 vizyonu oluşturulmuştur. Bu vizyon ileⁱⁱ, kağıt üzerinde verilen sözlerin uygulamaya sokulması, kadına yönelik şiddete karşı bilgi temelli bir politika yapılması, BM’nin küresel, bölgesel ve ülke bazındaki politikalarının güçlendirilmesi ve ülkelere kadına yönelik şiddete karşı strateji uygulamalarında yardım edilmesi hedeflenmiştir. Ancak hala uluslararası alanda da kadına yönelik şiddet aynı derecede ciddiyetini muhafaza etmektedir. ABD Kongresi için hazırlanan bir rapora göreⁱⁱⁱ: Kadına yönelik şiddetin ekonomik maliyeti zor da olsa bazı gelişmiş ülkeler tarafından hesap edilmektedir. Bu maliyetler, sağlık ve yasal maliyetler, işgücü kaybı ve verimlilik azalışından kaynaklanmaktadır. Üzüntü ve acı gibi soyut olayları da hesaba kattığımızda kadına yönelik şiddetin topluma maliyeti bir hayli fazla olmaktadır.

III.2.2. Uluslararası Veriler

BM’de (UN Women 2011 çalışması) 86 ülkeyi kapsayan veri bulunmaktadır. Bu verilere göre iv: Kadınların %70’i fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. 15 ila 44 yaş arası kadınlara yönelik şiddet; kanser, trafik kazaları, sıtma ve savaşların tamamının neden olduğu ölüm ve sakatlıklardan daha fazla ölüm ve sakatlığa neden olmaktadır. Aile içi şiddetin maliyeti Kanada’da 1.16 milyar dolar, ABD’de 5.8 milyar dolar, Avustralya’da ise yılda 11.38 milyar dolardır.

Uluslararası Anlaşmalar ve Yükümlülüklerin Tarihçesi

- **20. yüzyıl başları:** İnsan kaçakçılığı ve cinsel sömürü uluslararası sözleşmelerde sorun olarak belirtilmeye başlanmıştır.
- **1975-1985:** BM Kadın On Yılı ilan edilen bu dönemde sorun uluslararası alanda iyice ön plana çıkmaya başlamış, önce aile içi şiddet daha sonra diğer konular gündeme getirilmeye başlanmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- **1980** yılında İkinci BM Kadın Onyılı Konferansı (Kopenhag) sırasında aile içi şiddete yönelik bir program kabul edildi.
- **1981:** 1979 tarihli Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılmasına Yönelik Sözleşme (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women/CEDAW) 1981 yılında yürürlüğe girdi. Bu sözleşmenin İhtiyari Protokolü 2000 yılında kabul edildi.
- **1985:** BM Kadın On Yılı Konferansı'nda (Nairobi) ileriye dönük kapsamlı ulusal önleme ve karşı koyma stratejilerinin kabul edilmesi çağrısında bulunuldu.
- **1989:** Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edildi 1990 yılında yürürlüğe girdi.
- **1993:** Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda kadın hakları bir insan hakkı ihlali olarak tanındı. Özel raportör atanması çağrısında bulunuldu (Vienna Declaration and Programme of Action)
- **1993:** Tarihi kadına Yönelik Şiddetin Kaldırılması Deklarasyonu kabul edildi.
- **1993:** Eski Yugoslavya için Uluslararası Suç Mahkemesi kuruldu. (cinsel şiddete karşı)
- **1994:** Ruanda için Uluslararası Suç Mahkemesi kuruldu. (cinsel şiddet ve tecavüz suçları için)
- **1994:** Kadına şiddetin nedenleri ve sonuçlarına ilişkin olarak bir Özel Raportör tayin edildi.
- **1994:** Uluslararası Nüfus ve Kalkınma konferansı kadına yönelik şiddet ve üreme sağlığı arasındaki bağlantıları ortaya çıkardı.
- **1994:** Amerika (G. Amerika) ülkeleri arasında Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Sonlanmasına İlişkin bir sözleşme kabul edildi. Bu sözleşme bu alandaki ilk bölgesel sözleşmedir. (Convention of Belém do Pará)
- **1995:** Pekin Platformu'nda spesifik olarak kadına yönelik şiddet ülkelerin neler yapması gerektiği belirtildi.
- **1996:** Birleşmiş Milletler Kadına Dönük Şiddetin Önlenmesine Yönelik Faaliyetlerin Desteklenmesine İlişkin Güven Fon'u kuruldu. (The United Nations Trust Fund in Support of Actions to Eliminate Violence against Women (UN Trust Fund to End Violence against Women). Bu fon United Nations Development Fund for Women (UNIFEM) tarafından yönetilmektedir.
- **1998:** Uluslararası Suç Mahkemesi (2002 yılında yürürlüğe girdi) kuruldu. (cinsel şiddet ve savaş suçları kapsamındaki cinsiyet suçları için).
- **1999:** Kasım'ın 25'i BM Kadına Şiddetin Önlenmesi için Uluslararası gün ilan edildi.
- **2000:** 1325 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı kabul edildi.
- **2002:** Güney Asya Bölgesel İşbirliği Konseyi sözleşmesi kabul edildi. (South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) Convention on Preventing and Combating Trafficking in Women and Children for Prostitution)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- **2003:** Afrika Kadın Hakları Sözleşmesi kabul edildi. (Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa).
- **2004:** İnsan Hakları Komisyonu kadın kaçakçılığı konusunda özel bir raportör atadı.
- **2006:** BM Genel Sekreteri'nin kapsamlı bir kadına şiddet raporu yayımlandı. Bu rapor bu alandaki en kapsamlı ilk rapor oldu.
- **2008:** BM Genel Sekreteri tarafından çok önemli bir küresel kampanya başlatıldı. (UNiTE to End Violence against Women) 2015 yılına kadar ülkelere süre verildi.
- **2008:** Güvenlik Konseyi 1820 sayılı kararı kabul etti.
- **2009:** Güvenlik Konseyi 1888 ve 1889 sayılı kararları kabul etti.
- **2010:** BM Genel Sekreteri ülkelerin çatışma bölgelerindeki cinsel suçlar için özel bir Temsilci atadı.
- **2011:** Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesini kabul etti.

III.2.3. BM Güven Fonu Tarafından Yapılan Çalışmalar

1997 yılında kurulan bu fon 2010 yılı sonuna kadar 24 ülkede 317 program ve 60 milyon dolar destekte bulunmuştur. Çalışmalar şu üç alanda yoğunlaşmıştır: **i)** önleme **ii)** şiddet sonrası hizmetlere erişim imkânının genişletilmesi **iii)** kadına yönelik şiddetin sona ermesi için kanunların, politikaların ve eylem planlarının uygulanmasının güçlendirilmesi.^v

III.2.3.a. Önleme Politikaları

• Genç kızlar için güvenli yerler oluşturulması

Zambiya'da uygulanmıştır, okullarda özel yerler tahsis edilmiştir. Guatemala'da GPS sisteminden yararlanılarak genç kızların nerede saldırıya uğradıkları, nerelerin güvenli bölgeler olduğu haritada gösterilmiştir.

• Genç ve yetişkin erkeklerin sürece dahil edilmesi

Brezilya, Güney Afrika, Şili, Hindistan ve Ruanda'da uygulanmıştır. Özellikle, Brezilya ve Güney Afrika'da kadına yönelik şiddetin önlenmesi için futboldan yararlanılmıştır. Brezilya'da düşük gelir grubundan gelen erkeklerin katıldığı 4 aylık bir futbol turnuvası "Kadına Yönelik Şiddete Son" başlığı altında yapılmıştır.

Lübnan'da Beyaz Kurdela Kampanyası/White Ribbon Campaign uygulanmıştır. Bu uygulama, ilk kez 1991'de Kanada'da kadına yönelik şiddet mücadelesine erkeklerin dahil edilmesi amacıyla uygulanmış ve bugün 55 ülkeye yayılmıştır. İngiltere'nin sivil toplum kuruluşu Oxfam'ın desteklediği erkeklerin kadına yönelik şiddet kapsamında düzenlenen aktivitelere dahil olması Bahreyn, Yemen ve Ürdün tarafından da benimsenmiştir.

Makedonya'da 2008-2011 Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Ulusal Stratejisi kapsamında bir poster oluşturularak gençlere ulaşılması hedeflenmiştir. Bu posterde, üç erkek sporcu (boksör, hentbolcu ve futbolcu) yer almış olup, posterde: "Erkek adam kadına vuramaz" mesajı yer almıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Hindistan’da 1 dakikalık “Kapıyı Çal/Zile Bas” klibi çekilmiş ve televizyonlarda, Youtube’da yayımlanmıştır. Bu klip Hindistan’da 130 milyon kişiye ulaşmış ve 2010 Cannes Film Festivali’nden ödül almıştır. Klipte aile içi şiddete maruz kalan kadının sarhoş kocasıyla olan kavgasını duyan mahallede maç yapan gençlerin şiddete maruz kalan kadının evinin ziline basarak kocaya gözdağı vermesi ve utandırması konu edilmiştir.

- **Geleneksel liderlerin değişimin parçası haline getirilmesi.**

Etiyopya ve Kamerun’da dini ve kültürel liderler kız çocukların evlenmesine ve kadının genital sakatlanmasına karşı açıkça tavır almışlardır.

III.2.3.b. Şiddet Sonrası Hizmetlere Erişimin Genişletilmesi

Bu hizmetler tecavüz sonrası acil tıbbi müdahale ve polis koruması gibi kısa dönemli hizmetleri ve hukuki yardım ile güvenli ev sağlama gibi orta ve uzun dönem hizmetleri kapsamaktadır.

III.2.3.c. Kadına Yönelik Şiddetin Sona Ermesi İçin Kanunlar, Politikaların ve Eylem Planları

- **Bilgi Toplama ve Analiz**

Bölgelerarası bir veri toplama sistemi üzerinde çalışılıyor. Dört kıtada, dört şehir tespit edilecek. Bu şehirler, Yeni Delhi, Darüsselam (Tanzanya), Petrozavodsk (Rusya) ve Rosario (Arjantin).

- **Kritik Kurumların Güçlendirilmesi**

Arnavutluk’ta 2007 yılında aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin bir yasa çıkarılmıştı. Ancak, uygulamada hiç bir şey yapılmamıştı. BM ile Arnavutluk’tan bir NGO (Sivil Toplum Kuruluşu) anlaşarak aile içi şiddet yasasının uygulanması için birlikte çalıştılar. 5 Belediye hedef olarak seçildi ve konsey oluşturuldu. Bu konseyde, polis, sağlık, sosyal hizmetler ve yargıdan kamu görevlileri ile yerelde çalışan kadın örgütleri yer aldı. Program geçtiğimiz yıllarda Arnavutluk’ta yaygınlaştırıldı ve özellikle kırsal kesim olmak üzere, aile içi şiddete maruz kalan kadınları üçte biri bu programdan yararlanmış oldu. Sırbistan’da da bir çalışma yürütülmektedir. Kamu binalarına kadına yönelik şiddet suçtur posterleri asılmış ve kadına şiddet vakalarının düzenli olarak rapor edilmesi sağlanmıştır.

- **Standartlar Belirlenmesi**

2010 yılında BM Güven Fonu (UN Trust Fund) 18 ülkede 13 projeye 10.1 milyon dolar destek vermiş ve bu desteklerden 2.43 milyon kişinin yararlanması öngörülmüştür. Bu destekler kıta ve ülke bazında kısaca aşağıdaki projeleri kapsamaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

III.2.3.ç. BM Güven Fonu'nun (UN Trust Fund) Desteklediği Projeler

- **Burundi:** Destek miktarı 903,700 dolar ve 3 yıllık. Kadına yönelik şiddete karşı geliştirilen ulusal stratejinin uygulanmasına destek veriliyor.
- **Mozambik:** Destek miktarı 999,999 dolar ve 3 yıllık. Sağlık, hukuk ve sosyal hizmet alanlarında kadına yönelik şiddete karşı uygulanan politikaların geliştirilmesini amaçlıyor.
- **Zambiya:** Destek miktarı 888,761 dolar ve 3 yıllık. Cinsiyete dayalı şiddet yasası çıkarılmasını hedefliyor. Medya, erkekler, parlamenterlerin müdahil olmasına çalışılıyor. Şiddet sonrası destek gruplarının oluşturulması, polis ve yargı mensuplarının eğitimi, şiddet gören kadınların iş hayatına atılması hedefleniyor.
- **Çin:** Destek miktarı 316,500 dolar ve 3 yıllık. Ebeveynleri şehirde çalıştığı için kırsal kesimde kalan kızların cinsel şiddete maruz kalmalarını engellemeyi hedefliyor.
- **Hindistan, Nepal ve Filipinler:** Destek miktarı 633,000 dolar ve 3 yıllık. Geleneklere dayalı hukuk ile normal yasal sistemlerin uyumlaştırılması için toplumda etkili olan kanaat liderlerinin müdahil olması hedefleniyor.
- **Endonezya:** Destek miktarı 977,831 dolar ve üç yıllık. Şiddete uğrayan 1,000 kadın ve çocuğa Şiddetsiz Köyler oluşturulması, toplumsal gözlem ve erken tespit mekanizmaları tesis edilecek. Okullarda, erkekler arasında farkındalık yaratılması için çalışılacak.
- **Marshall Adaları:** Destek miktarı 695,804 dolar ve üç yıllık. Kadına şiddetin yasallaştırılması hedefleniyor.
- **Sri Lanka:** Destek miktarı 999,999 dolar ve üç yıllık. Kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi konusunda var olan ulusal planı güçlendirmeyi hedefliyor.
- **Belarus:** Destek miktarı 884,890 dolar ve üç yıllık. Bu ülkede aile içi şiddet daha yaygın. Bu nedenle, mevcut hukuki ve sosyal destek mekanizmalarının etkinliğinin artırılması kanun uygulayıcılar ve sosyal koruma ile tıbbi hizmet sağlayıcıları, araştırma merkezleri ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonun artırılması hedefleniyor. Önleme ve erken müdahale sistemi oluşturulması amaçlanıyor.
- **Türkiye:** Destek miktarı 695,804 dolar ve üç yıllık. AÇEV ile birlikte çalışılıyor. Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı da diğer paydaşlar. Babaların aile içi şiddetin önlenmesindeki rolünün artırılması hedefleniyor.
- **Peru:** Destek miktarı 999,999 dolar ve üç yıllık. Kırsal kesimdeki kızlara yönelik şiddetin azaltılması hedeflenmektedir.
- **Mısır, Ürdün, Fas:** Destek miktarı 997,925 dolar ve üç yıllık. Kırsal kesimdeki kızlara yönelik şiddetin azaltılması hedeflenmektedir. Kadınların kaçırılmasının önlenmesi, göçmen işçi kadınların haklarının korunması amaçlanmaktadır. Bu girişim 1200 kaçırılan ve göçmen kadına tıbbi, psikolojik ve yasal destek verecek ve risk altında bulunan diğer 6000 kadın da bundan yararlanacak.
- **Nepal, Uganda ve Kamboçya:** Destek miktarı 427,271 dolar ve üç yıllık. Pakistan ve Bangladeş'te başarılı olan bu uygulamanın bu ülkelerde devam ettirilmesi öngörülüyor ve asit yanlışlarına karşı önlem alınması buna ilişkin yasaların güçlendirilmesi öngörülüyor.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

III.3. Dünya Ülkelerindeki Uygulamalardan Örnekler

III.3.1. İngiltere

“Kadına Şiddete Son Koalisyonu” kurulmuştur. Bu koalisyon, koordine, hedefi olan ve uzun vadeli bir bakış açısını benimsemiştir. Özellikle, okulların ve diğer eğitim kurumlarının rolüne önem verilmektedir.

- İngiltere’de her yıl 3 milyona yakın kadın çeşitli şiddet olaylarına maruz kalmaktadır.
- Okuldaki her üç kızdan biri elle tacize maruz kalmaktadır.
- 13-17 yaşları arasındaki kızların %33’ü cinsel şiddete maruz kalmaktadır.
- 2009 yılında “Zorla Evlilik Birimi”ne 1600 başvuru yapılmış ve bunların %86’sı kadındır.
- İngiltere’de bir tecavüz olayının maliyeti 122,000 pound olarak hesaplanmıştır. Aile içi şiddetin toplam maliyetinin ise 1,1 milyar pound olduğu hesaplanmıştır.
- Kadına yönelik şiddetin İngiltere ve Galler ekonomisine yıllık toplam maliyetinin ise 40 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir.

Mevcut yönetim şiddetin önlenmesini öncelikli politika olarak kabul etmiştir. Ancak bu politika, araştırma, gözleme ve değerlendirme yatırımından, şiddeti önlemenin eğitim sistemine dahil edilmesinden, kamuoyunda uzun dönemli ve olaylara dayalı bir farkındalık yaratma kampanyasından, yeterli ve sürdürülebilir bir fonlamadan yoksun diye eleştirilmektedir. Mevcut yaklaşımın dar görüşlü ve günü kurtaran bir anlayışı benimsediği ve de maliyetli olduğu değerlendirilmektedir.

III.3.2. Amerika Birleşik Devletleri

Kadına yönelik şiddet yasası ilk olarak 1994’te çıkarıldığında altı yıllık bir dönem için 1,6 milyar dolar kaynak aktarılmıştır. Ancak bu kanunun uygulanmaya başlamasından sonra yaklaşık 14,8 milyar dolarlık toplumsal maliyetin önlendiği tahmin edilmektedir. Aile içi şiddetin ABD’ye maliyetinin 2003 yılında 8 milyar dolar olduğu hesaplanmıştır. 2005 yılında ise beş yıllık bir dönem için 4 milyar dolar kaynak aktarılmıştır.^{vi}

ABD’de BM çatısı altında sürdürülen kadına yönelik şiddet faaliyetleri eleştirilmektedir. Bu faaliyetlerin, ABD’nin dış yardım öncelikleri ile her zaman bağdaşmadığı ve bu yüzden BM’ye transfer edilen finansal desteklerin faydası sorgulanmaktadır. Bu çerçevede, ABD’deki bazı politikacılar, kadına yönelik şiddete çok taraflı bir yaklaşımdan ziyade ABD’nin kendi politikasını uygulaması gerektiğini savunmaktadırlar. Bununla birlikte bir kısım politikacılar, küresel ekonomik kriz, ekonomik durgunluk ve ABD bütçesinin kısılması çağrılarını göz önünde bulundurularak, ABD’nin uluslararası düzeyde yürütülen kadına yönelik şiddete son verme politikalarını bir kez daha gözden geçirmesini öne sürmektedirler.^{vii}

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

III.3.3. Diğer Ülkeler ^{viii}

UN Women Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı (2011) Raporu'nda kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete karşı ülkeler tarafından 2015 yılına kadar Ulusal Eylem Planları hazırlanması gerektiği belirtilerek, Ulusal Eylem Planları'nın nasıl hazırlanması gerektiği, neler yapılması gerektiği konusunda bilgilere yer verilmiştir. Bu çerçevede, hâlihazırda yürürlükte olan bazı Ulusal Eylem Planları'nda yer alan ve aşağıda belirtilen iyi uygulamaların bazıları aşağıda özetlenmiş, örnek ülkeler parantezde gösterilmiştir:

Kadına yönelik şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğu Ulusal Eylem Planları'nda belirtilmeli (Tunus, Ürdün, Liberya, Lesotho, İsveç, Belize, Guyana, Sri Lanka ve Fiji).

Kadına yönelik şiddetin bir cinsiyet ayrımcılığı olduğu, tarihsel olarak kadın ve erkek arasındaki güçlerin eşit olmadığı Ulusal Eylem Planları'nda kabul edilmelidir: (Filistin, Fiji, Filipinler, Meksika, Ürdün, Lesotho ve Cape Verde (Yeşilburun Adaları)).

Kadına yönelik şiddetin tüm unsurları Ulusal Eylem Planlarında olmalıdır: Bazı ülkeler tek bir planda tüm şiddet unsurlarını ele almaktadırlar. Buna Liberya'yı örnek verebiliriz. Diğer ülkeler, bazı şiddet konularını (aile içi şiddet) ayrı ayrı ele alabilmektedirler: (Danimarka, Gürcistan, Tunus ve İngiltere)

Ulusal Eylem Planları, kadına yönelik şiddetin nedenleri, sonuçları ve etkilerine dair uluslararası çalışmalara refere etmeli, kadına yönelik şiddet konusunda sağlıklı bir veri sistemi oluşturmalarıdır: (Tunus, Haiti, Ekvador, Peru, Liberya, Lesotho ve Belize)

Ulusal Eylem Planları, kadına yönelik şiddetin sadece cinsiyetten kaynaklanmadığı ve azınlık, savaş durumu, engelli olma, yaşlı olma, küçük yaşta olma veya mülteci olma gibi nedenlerden de kaynaklanabileceğini göz önünde bulundurmalarıdır: (Sırbistan, Sri Lanka ve Danimarka)

Ulusal Eylem Planları, kapsamlı ve uyumlu bir faaliyet programı ortaya koymalıdır. Bu program, sivil toplumun müdahil olmasını, ilgili devlet kurumları ile yakın işbirliğini, kanun ve politikaların güçlendirilmesini, öncelikli olarak şiddetin hiç yaşanmadan önlenmesinin koordine edilmesini, birbiriyle uyumlu polis ve yargı işbirliğinin tesis edilmesini, planın nasıl uygulanacağını, amaçların, faaliyetlerin neler olacağını bir zaman takvimi içerisinde gösterilmesini ve bütün bu unsurların değerlendirilmesini, gözlemlenmesini ve rapor edilmesini içermelidir. (Belize, Liberya, Peru, Fransa, Avustralya ve İspanya)

Fas, İrlanda, Tunus ve Güney Afrika Eylem Planları sivil toplumun ve ilgili diğer paydaşların sürece dâhil edilmesi bakımından güzel örneklerdir.

Ulusal Eylem Planları en üst düzeyde siyasi destek görmelidir: (Gürcistan, Ekvador, Yemen, İrlanda, Fas, Belize, İspanya, Avustralya ve Norveç).

Ulusal Eylem Planları'nın uygulamasının güçlendirilmesi için oluşturulacak komitenin üyeleri en üst düzey görevlilerden teşkil etmelidir. (Guyana, Nikaragua, Filipinler, Fas, Belize)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Ulusal Eylem Planları, yerel düzeydeki kuruluşlarla uyumlu bir işbirliği sergilemelidir: (Guyana, Türkiye). Türkiye'nin 2007-2010 Kadına Yönelik Aile içi Şiddete Karşı Ulusal Eylem Planı, İçişleri Bakanlığı'nın destekleri ile yerel koordinasyon komitelerinin oluşturulmasını öngörmüştür. Bu komitede, kaymakamlıklar, yerel güvenlik güçleri, jandarma, belediyeler, üniversiteler, profesyonel kuruluşlar ve müftülükler bulunmaktadır.

Ulusal Eylem Planları, kadına yönelik şiddet konusunda görev alacak kamu görevlilerinin eğitilmesini sağlamalıdır: Mağdurelerle ilk aşamada ilgilenenler sağlık, sosyal hizmetler, polis, savcı ve yargı mensuplarıdır. Önleyici olarak öğretmenler ve ilgili okul görevlileri, toplumun önde gelen din ve kanaat önderleri, yerel görevliler, medya çalışanları ve erken çocukluk ve çocuk yetiştirme konusundaki görevlilerdir. Belize, İspanya, Uruguay, Liberya ve Ürdün'de iyi örnekler mevcuttur. Kanada, hakimler için rehber bir kitapçık hazırlamıştır.

Eylem planları, veri toplama, kaydetme ve analiz görevini yürütecek bir yapının oluşturulmasını sağlamalıdır: (Dominik Cumhuriyeti, Haiti, Belize, Filipinler ve Meksika). Filipinler, Danimarka ve İspanya'da araştırma kuruluşları ve üniversiteler ile bağımsız ve niteliksel bir araştırma teşvik edilmektedir. Önleyici müdahale, sosyal ve kültürel normları dikkate alarak farkındalık yaratmalı, medyanın dikkati çekilmeli, erkekler, ebeveynler, çocuklar gibi spesifik gruplar hedeflenmelidir. (Avustralya, Kamboçya, Portekiz ve Güney Afrika)

Farkındalık yaratma konusunda, Mozambik, Türkiye (yeni evlenenlere aile içi şiddet konusunda broşür verilmesi), Papua Yeni Gine, Ekvador, Kamboçya, Portekiz ve Danimarka iyi örneklerdir. Tanzanya, Belçika, İspanya ve Cape Verde medyanın dikkatinin çekilmesi konusunda iyi çalışmalar yapmışlardır.

Okul öncesi dahil olmak üzere tüm eğitim kurumlarında kadına yönelik şiddet müfredatlarda yer almalıdır. (Ürdün, İspanya ve Papua Yeni Gine). Kamu ve özel sektör işyerlerinde, spor kulüplerinde, orduda, dini ve kültürel kuruluşlarda kadının katılımcılığını ve temsil edilmesini kolaylaştıracak ortam ve çalışma koşulları sağlanması faydalı olacaktır. (Avustralya, İspanya, Norveç ve Uruguay).

Belediye ve yerel örgütler kadına yönelik şiddette çok önemli rol oynamaktadırlar: (Avustralya, Yeni Zelanda ve Lesotho). Dini ve toplum liderler, sanatçılar ve sporcular başta olmak üzere toplumda önemli konumda olan erkeklerin sürece dahil edilmesi önem arz etmektedir. (Avustralya, Güney Afrika, Cape Verde ve Papua Yeni Gine).

Ebeveynlerin eğitimi konusu da önemlidir. Nikaragua ve Honduras'ta iyi örnekler mevcuttur. Gençler ve risk gurubunda yer alan çocuklar için özel programlar hazırlanması faydalıdır. (Arnavutluk, Danimarka ve Fransa). Alkol ve uyuşturucu gibi faktörler kadına yönelik şiddeti artıran ikincil faktörlerdir. Bu tarz programlarla mücadele kadına yönelik şiddet programları ile koordineli olarak yürütülmelidir. (Finlandiya, Guyana, Norveç, Yeni Zelanda, Sırbistan)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Şiddet sonrası etkin ve entegre bir karşı koyucu sistem geliştirilmelidir. (İngiltere-tek bir merkez hem tıbbi hem hukuki ilk müdahale yapıyor, Peru). Bakım ve destek hizmetleri hastanede özel olarak tahsis edilen yerlerde şiddete uğrayan kadınlar için yapılabilir. (Fas, Liberya, Danimarka, Güney Afrika, Papua Yeni Gine)

Acil güvenli sığınma evleri sağlanmalıdır. (Liberya, Norveç, Arnavutluk, Fransa). Danışmanlık ve destek hizmetleri verilmelidir. (Belize, Kamboçya). Bu çerçevede alo yardım hizmetleri çeşitli ülkelerde uygulamaya konmuştur. (Arnavutluk, Fas, Kamboçya, Danimarka, Lesotho, Norveç, Türkiye, İngiltere, Honduras, Cape Verde. Fransa)

Avukatlık ve hukuki hizmetler ücretsiz sağlanmalıdır (Liberya, Peru, Lesotho, Belize, Tanzania, Fas.). Çocukların bakımı ve gözetimi sağlanmalıdır. (Filistin, Güney Afrika, İrlanda, İngiltere). Mağdurelerin topluma kazandırılması ve ekonomik hayatın içine girmeleri için uzun vadeli programlar düşünülmelidir. (Güney Afrika, Gürcistan, Filistin, Dominik Cumhuriyeti, Haiti, Tunus, Portekiz).

Konuyla ilgili özel polis ve özel savcı istihdamı sağlanmalıdır. Ya da polisler ve savcılar bu konuda özel eğitimden geçirilmeleridir. (Sri Lanka, Belize, Danimarka, Liberya, Norveç). Yemen, Belize, Liberya, İsveç ve İngiltere’de karakollarda özel kadına şiddet büroları vardır.

Mahkemeler görülmeden çok daha önce şiddet olur olmaz, mağdureler korunmalı, suçu işleyen gözaltında olmalıdır. Örneğin, Danimarka’da aile içi şiddete neden olan kişinin evden dört hafta uzaklaştırılması ve gerekirse bir dört hafta daha uzatılması gerekmektedir. Özel mahkeme sistemi kurulabilir. (Filistin, Güney Afrika, Uruguay, İngiltere). Şiddete başvuranların mahkemeden alacakları cezaya ilaveten davranış düzeltme programına katılmaları zorunlu kılınabilir. (Portekiz, Honduras, Filipin, Almanya).

Kadına yönelik şiddet konusunda görevli tüm kurumların ve kişilerin ortak standartları olmalıdır. Ortak bir sistem içinde hareket etmelidir. Ortak bir kadına şiddet tanımı ve nasıl hareket edileceğine dair herkesin bildiği (polis, savcı, sağlık görevlisi vb.) ortak kurallar ve nizamlar olmalıdır. (Guyana, İrlanda, Kamboçya, Arnavutluk, İngiltere). İlgili tüm kuruluşlarla birlikte risk değerlendirmesi ve yönetimi yapılmalıdır. (Avustralya, Meksika, İngiltere, İrlanda).

Kadına şiddet konusunda görev alan tüm kurumların veri kaydetme ve bilgi toplama sistemlerinin standart olması gerekmektedir. (Belize, Haiti, Filipinler, Meksika)

Kadına yönelik şiddete toplumun da engel olması ve sürece dahil olması konusunda bir sistem geliştirilmelidir. Kanaat önderleri, dini liderler, NGO’lar, yerel sığınaklar, eğitimli gönüllü kişiler bunun için çalıştırılabilir. (Liberya, Lesotho, Kamboçya)

Ulusal planlar, kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetleri, somut hedefleri ve amaçları, her bir aktivite için uygulayan birimi tanımlamalıdır. Bir stratejik plan dâhilinde her bir aktivite için zaman aralığı, bütçe, ilgili kuruluşlar belirtilebilir. (Tanzanya).

Kadına yönelik şiddet faaliyetlerine destek olmak üzere özel bir fon kurulabilir ve bütçenin nasıl hazırlanacağı belirtilebilir. (Ekvador, Liberya, İspanya, Filipinler). İlave

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

finansman desteği sağlanabilir. Örneğin, Danimarka’da yedi siyasi parti 2005-2008 döneminde her bir yıl 15 milyon olmak üzere dört yılda toplan 60 milyon Danimarka Kron’u destekte bulunmuşlardır. Mülteci, Göç ve Entegrasyon Bakanlığı etnik azınlık olan kadınlar için 4 milyon kron ayırmıştır. Kanada ilgili yedi kurumu için yıllık 7 milyon dolar ayırmıştır. Bunlar sadece temel görevler içindir her bir kurum yine kendi bütçelerinden ilave harcama yapabileceklerdir.

Ulusal planların uygulama süreçleri, gözetilmeli, değerlendirilmeli ve raporlanmalıdır. Göstergeler ve hedefler; uygulamayı gözetleyecek kurumsal bir yapı, sivil toplum ve diğer paydaşların katılımı, uygulama ve sistemlerin değerlendirilmesi, güvenilir raporlama prosedürlerini kapsamalıdır. Bazı ülkelerde uygulamacı kuruluş ile gözetim yapan kuruluş aynı olabilmektedir. (Guyana, Kamboçya, Filipinler). Bazı ülkelerde bu ayırıdır. (Meksika, Arjantin).

Planın uygulaması hakkında düzenli raporlar hazırlanmalı ve bu raporlar kamuoyunun ve sivil toplum kuruluşlarının kullanımına hazır hale getirilmelidir. (Yemen, Liberya, Meksika).

IV. KAMU SEKTÖRÜ, ÜNİVERSİTE, SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ve BARO YETKİLİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Kadına ve Aile Bireylerine Şiddet Alt Komisyon’un yapmış olduğu çalışma ve incelemeler aşağıda yer almaktadır:

- a) İnceleme konusuna yönelik bilgilerinden ve tecrübelerinden yararlanmak üzere, Sivil Toplum Kuruluşlarının Temsilcileri, Üniversite Öğretim Görevlileri ve Akademisyenler, Adalet Bakanlığı - Yargı Organları ve Ankara Baro Mensupları, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yetkilileri Komisyonumuza davet edilmiştir.
- b) Şiddete maruz kalmış kadınların şiddet öncesi ve sonrasındaki yaşadıkları zorluklar ile sığınma evleri sayesinde elde ettikleri imkânlarla ilişkin bilgi almak ve gözlem yapmak üzere Ankara’da bulunan bir kadın sığınma evi ziyaret edilmiştir. Bu ziyaret sırasında yetkililerden bilgiler alınmış, orada yaşayan kadınlarla özel ortamda görüşmelerde bulunulmuştur.
- c) Uluslararası alanda kadına karşı şiddet kapsamında getirilen uygulamalar ülkeler bazında incelenmiştir.
- d) Komisyonumuz, 81 ilin valiliklerine göndermiş olduğu bir yazı ile 2008 ile 2012 tarihleri arasında “Kadına ve Aile İçi Şiddet Kapsamında” il sınırları içinde Polis ve Jandarma Merkezlerine intikal etmiş başvuruların istatistikî bilgileri talep edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Komisyonun Görüşüne Basvırdığı Kurumlar ve Yapılan Ziyaretler:

- 21/11/2011: Prof. Dr. Ayşe Saktanber, ODTÜ Sosyoloji Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Feride Acar, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Bölümü Öğretim Üyesi
- 24/11/2011: Kemalettin Aydın, Gümüşhane Milletvekili KEFEK Üyesi
- 29/11/2011: Yelda Şahin Akıllı, Ezgi Sarıtaş, Tülinay Kambur, Kadın Dayanışma Vakfı
Av. Nurhayat Nesrin Doğan. ANAÇEV Genel Sekreteri
- 05/12/2011: Ercan TAŞTEKİN, Emniyet Genel Md., Asayiş Dairesi Bşk. Yrd.
Erdal VURAL, Asayiş Daire Başkanlığı, Şube Müdürü
Beyhan GÜRBÜZ, Asayiş Daire Başkanlığı, Başkomiser
- 07/12/2011: Mahmut CEVİZLİKOYAK, Genel Sekreter Yrd., HSYK Tetkik Hakimi
- 11/01/2012: Özlem BOZKURT GEVREK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Kadının Statüsü Genel Müdürü
- 23/01/2012: Nazan MOROĞLU, Yeditepe Üniversitesi Öğretim Görevlisi, TÜKD Başkanı
- 02/02/2012: Av. Metin FEYZİOĞLU, Ankara Barosu Başkanı
Av. Sema AKSOY, Ankara Barosu Genel Sekreteri
Av. Hilal AKDENİZ, Ankara Barosu Yönetim Kurulu Üyesi, Gelincik
Projesi Başkanı
- 13/02/2012: Serkan KAHYAOĞLU, AÇEV Genel Müdür Yardımcısı
- 20/12/2011: Ankara 2 numaralı Kadın Sığınma Evi

GÖRÜŞLER:

Kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin incelenmesi amacıyla kurulan alt komisyon tarafından dinlenen kişiler ve görüşleri tarih sırasıyla aşağıda sıralanmaktadır:

21/11/2011 ODTÜ Sosyoloji Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Ayşe Saktanber:

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet sorunu en genel düzeyde “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” kapsamında tartışılmaktadır. Kadınların ve erkeklerin toplumsal olarak tanımlanmış kadınlık ve erkeklik rollerinden kaynaklı olarak yaşadıkları tüm şiddet türleri ve bunların yaşandığı ev, sokak, iş yeri, okul, karakol, kışla gibi mekânlar toplumsal cinsiyete dayalı şiddet çerçevesinde ele alınmaktadır. Ancak toplumsal cinsiyete dayalı şiddet türleri içinde, ev ve aile içinde yaşanan kadına yönelik şiddetin en öne çıkan şiddet türü olduğu görülmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Adalet Bakanı'nın bir soru önergesine verdiği cevaba göre, 2002'de 66 kadın öldürülürken, bu sayı 2009'un ilk 7 ayında 953'e ulaşmıştır. Böylece kadın cinayetlerinin 2002'den 2009'a kadar yüzde 1.400 oranında arttığı gözler önüne serilmiştir.

Şiddetle mücadele eden kadın örgütlerinin saptamalarına göre ise, örneğin sadece 2010 yılında, eşleri ve/ya aile fertleri tarafından öldürülen kadın sayısı 1500'e ulaşmıştır. Son üç ayda ise 74 kadın bu şekilde öldürülmüştür. Konuyla ilgili olarak son yedi yılda mahkemelere intikal etmiş 12.768 dava bulunmaktadır.

Bunlardan bu güne kadar 5.760 tanesi mahkumiyetle sonuçlanmış, 6.000 tanesi ise devam etmektedir. Geçtiğimiz yılbaşından bu güne kadar da 26.000 kadına öldürme amaçlı saldırıda bulunulmuştur. Bunlar sadece resmi kayıtlara geçen rakamlardır. Geçmeyenler de hesaba katılırsa, tablonun çok daha vahim olduğu açıkça görülebilir.

“Aile” ve “şiddet” kavramlarının yan yana gelmesi, aileye yüklenen olumlu anlamlar ve ailenin toplum yapısındaki önemi nedeniyle, genellikle duymaktan hiç hoşlanmadığımız, son derece tedirgin edici ve endişe verici bir duruma işaret etmektedir. Dolayısıyla bu durumun nedenlerinin doğru bir biçimde, ön yargılara yer vermeden saptanması gerekmektedir.

Evrensel bir sorun: Kadına yönelik aile içi şiddet, her şeyden önce evrensel bir hak ihlali sorunudur. Yaşam hakkı ihlalinin ötesinde, haysiyet ve onura yönelik bir sorundur. Böyle olduğu için de her zaman evrensel düzeyde hukuksal düzenlemeler gerektiren bir hak arayışla alakalı olmuştur.

Kadınların ve erkeklerin eşit vatandaşlık hakkına sahip bireyler olarak kabul edilmelerinden bu yana, kadına yönelik aile içi şiddet, kadın-erkek eşitliği mücadelesinin bir parçası olagelmiş ve dünya çapında da öncelikle kadın hareketleri tarafından gündeme getirilmiş bir sorundur.

Bir zihniyet meselesi: Kadınların erkeklerle aynı yaşam haklarına sahip oldukları kabul edilmeden önce, ev ve aile içinde kadına yönelik şiddet, kamusal düzeyde hukuki bir sorun olarak kabul edilmiyor, özel bir aile meselesi olarak algılanıyordu. Dolayısıyla, hak kazanma talepleri neticesinde kadına yönelik şiddetin özel bir aile içi mesele olmaktan çıkıp kamusal hukuk niteliği kazanması, bir toplumsal mesele olarak ortaya konulması ve önlenmeye çalışılması, öncelikle evrensel düzeyde büyük çaplı bir **zihniyet dönüşümü** çerçevesinde ortaya çıkmıştır.

Özetle, kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin öncelikle bir zihniyet meselesinde aranması gerektiği görülmektedir. Bu zihniyet kadınları bağımsız bireyler olarak görmeyen, kadınların erkeklerin vesayeti altında yaşaması gerektiğini öngören ve kadınların erkeklere tabi olmasını doğal karşılayan ataerkil bir zihniyettir.

Bu sebeple, ülkemizde de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı bir toplumsal farkındalık yaratma çabaları öncelikle **kadın hareketi** tarafından gündeme getirilmiş bir konudur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kadın hareketi: Türkiye’de bu konu ilk kez 1980 sonrası ikinci dalga kadın hareketi tarafından 17 Mayıs 1987’de İstanbul’da gerçekleşen “Dayağa Karşı Dayanışma” yürüyüşü ve bu çerçevede oluşturulan kampanyalarla gündeme gelmiştir.

Aynı kadın hareketi bundan da önce 1986’da BM Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesi/Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi’nin (CEDAW) fiilen uygulanması için geniş kapsamlı bir imza kampanyası düzenlemiştir. Bu türden dayanışma kampanyalarıyla bir araya gelen kadınlar o zamana kadar işitmeye alışık olmadığı “cinsel taciz” kavramını da toplumsal söyleme dahil etmiş ve kadınların bedenlerine, kimliklerine ve emeklerine sahip çıkmaları adına toplumsal bir uyanış gerçekleştirmeye soyunmuşlardır.

Aslında benzer çalışmalar batılı demokratik ülkelerde 1970’li yıllardan itibaren hız kazanmıştır. 1975’te ilk kez Birleşmiş Milletler (BM) tarafından gelecek on yılın kadın on yılı ilan edilmesi, uluslararası ölçekte kadınların hak arayışlarının hukuki zeminini güçlendirmeyi hedeflemiştir. Daha sonra 1985’te Nairobi’deki Dünya Kadın Konferansı’ndan sonra CEDAW sözleşmesi gündeme gelerek, devletlerin kadın-erkek eşitliği konusunda bağlayıcı kararlar almasını mümkün kılmıştır.

Ülkemizde de cinsel tacizi “kol kırılır, yen içinde kalır” anlayışının dışına çıkaran ve görünür kılmayı amaçlayan çalışmalar 1990’lardan itibaren ivme kazanmış ve uluslararası sözleşmelerle birlikte devlet mekanizmasını da harekete geçirmiştir. Kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik girişimler toplumun 1980 sonrası dönemde içinde bulunduğu şiddet kültürüyle paralel olarak yer almıştır.

Sivil inisiyatif ve devlet işbirliği: Bu konudaki önlemler ilk kez sivil inisiyatiflerle başlamıştır. 1990’da İstanbul’da *Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı*, 1991’de Ankara’da *Kadın Dayanışma Vakfı* özellikle şiddet meselesine çözümler bulmak üzere kurulmuştur.

1993’te Kadın Dayanışma vakfı Altındağ Belediyesi’yle işbirliği içinde Türkiye’nin ilk bağımsız kadın sığınağını açmıştır. (Bu sığınak 1999’a kadar hizmet vermiştir). Diyarbakır’da 1997’de kurulan KAMER, bölgede sadece aile içi şiddete karşı değil, tümüyle şiddet karşıtı bir dil geliştirme konusunda çok etkin bir kurum haline gelmiştir. Tüm bu çabaların bu gün geldiğimiz noktayı anlamakta çok büyük bir önemi bulunmaktadır.

Toplumda bu konuda yaratılan farkındalık ve duyarlılık, çeşitli yasal düzenlemeleri de beraberinde getirmiştir.

Bilindiği gibi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ve Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) gibi kurumlar, devlet mekanizmasının birer parçası olarak 1990’larda gelişen yeni talepler çerçevesinde devreye girmiştir. Özellikle KSSGM uluslararası fonlar alarak Türkiye’de kadının durumunu saptayan araştırmalar ve projeler yapılmasında ve gerekli veri tabanının oluşturulmasında etkin olmuştur. Ancak bu zamana kadar yalnızca tekil çalışmalar yapılmış olup, kadına yönelik şiddet konusunda sistematik bir veri tabanı oluşturulamamıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Buna ek olarak sığınma evleri konusunda KSSGM aracılığıyla devlet de inisiyatif almaya başlamıştır. 1998'de 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son Günü çerçevesinde Kadın Sığınakları Kurultayı toplanmıştır.

Bu kurultaylar, 2006'ya kadar kesintisiz olarak her yıl farklı bir ilde toplanmaya devam etmiştir. Gene 1998'de 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmıştır.

2002'de yürürlüğe giren Medeni Kanun'daki değişikliklerde ve 2004'de yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'ndaki yeni düzenlemelerde de sürekli bu zihniyet dönüşümünün hukuki alt yapısının oluşturulması çabaları görülmektedir. Son olarak 2006'da yayınlanan 26218 sayılı "Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler" başlıklı Başbakanlık Genelgesi devletin bu konunun önemini kavrayan yaklaşımlarına örnektir. Ancak Genelge aradan geçen süreye rağmen yeni yeni uygulanmaya konmaya başlamıştır.

Fakat bu girişimlerin hiçbiri, sivil toplum hareketlerinin itici gücü olmadan mümkün olamamıştır. Bu, önemle altının çizilmesi gereken bir konudur.

Burada sorulması gereken soru, tüm bu olumlu girişimlere rağmen, toplumda kadına yönelik şiddetin neden böyle bir artış içine girdiğidir. Burada aile içi şiddete dair araştırmalara yakından bakmak yararlı olacaktır.

Aile içi şiddete dair araştırmalar: Ülkemizde kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerini ve etkilerini saptamaya çalışan araştırmalar hayli sınırlı ve görece yenidir. Ancak bu çalışmalara bakıldığında çok önemli bazı değişikliklerin gerçekleşmiş olduğu açıkça görülebilir.

Bu anlamda dünya çapındaki en kapsamlı çalışma Dünya Sağlık Örgütü'nün 2000-2003 yılları arasında 10 ayrı ülkede yürüttüğü ve sonuçlarını 2005'te yayımladığı "Kadın sağlığı ve Kadına Yönelik Ev İçi Şiddet Araştırması" olmuştur diyebiliriz.

Türkiye'de ise Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından 1993-94 yıllarında "Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları" araştırması yapılmış ve çarpıcı sonuçlar ortaya konmuştur. İkinci olarak, Yeşim Arat ve Ayşegül Altınay'ın 2006-2007 yıllarında bir TUBİTAK-SOBAG araştırması olarak gerçekleştirdikleri ve 2007'de yayımlanan "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet" başlıklı kapsamlı bir çalışma mevcuttur.

Her iki çalışmanın sonuçları da dikkate değer olmuştur. Sonuçları karşılaştırıldığında Türkiye'de bir zihniyet dönüşümünün olduğu görülmektedir. Ancak bu iki çalışma dışında bu konuda temsili örneklemelerle çalışılarak Türkiye düzeyine genelleştirilebilecek başka bir akademik çalışma gerçekleşmemiştir. Burada bir de niteliksel ağırlıklı bir çalışma olan, Aksu Bora ve İlknur Üstün'ün bir TESEV araştırması olarak gerçekleştirdikleri "Sıcak Aile Ortamı: Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler" başlıklı çalışmasından söz edilebilir.

2006-2007 arasında yürütülen Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet araştırması, 1.800 kadının 1.520'sinin temsili örneklem grubu içinde yer aldığı ve 56 ilde gerçekleştirilmiş çok önemli bir araştırmadır. Araştırma Türkiye geneli, Orta/Batı ve Doğu olmak üzere üçlü bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

karşılaştırma seti oluşturarak verilerini analiz etmektedir. Araştırmanın en önemli bulgularına kısaca bakmak, bu konuda gelmiş olduğumuz nokta hakkında önemli ipuçları verecektir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye’de her 3 kadından biri eşinden fiziksel şiddet görmekte, bu kadınların yarısı ise şiddet gördüklerini daha önce kimseye söylemediklerini belirtmektedir.

Yükseköğrenim görmüş 6 erkekten biri eşine fiziksel şiddet uygulamaktadır. Kadınların eğitiminin artması, kendilerini dayaktan kurtarma oranını yükseltirken; erkeklerin eğitiminin artması, şiddete başvurmalarını azaltmaktadır.

Kadınların erkeklerden daha fazla kazanmaları, fiziksel şiddete maruz kalma riskini en az 2 misli artırmaktadır. Bu ise, erkeklerin tabiyet ilişkisinin bozulmasına tahammül edemediklerini gösteren bir veridir.

Çocukken tanık olunan veya maruz kalınan şiddet erkeklerde şiddet uygulama, kadınlarda ise şiddete maruz kalma olasılığını artırmaktadır.

Tanışıp anlaşılarak, ailelerin onayıyla evlenenlerin yüzde 28’inde şiddet görülürken bu oran, görücü usulü ile evlenenlerde yüzde 37’ye çıkmaktadır. Kendileri tanışıp anlaşılan ancak ailelerin rızası olmayan evliliklerde ise bu oran yüzde 49’a çıkmaktadır.

Öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların sayısı azalmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında en az bir kez fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadın oranı yüzde 43 iken, yükseköğrenim görmüş kadınlarda bu oran yüzde 12’ye düşmektedir. Ancak, yükseköğrenim görmüş kadınların bu itirafı yapmakta daha ketum davrandıklarını da unutmamak gerekmektedir.

Araştırmanın sonuçları, alışverişe çıkmaktan aileleriyle görüşmeye kadar kadınların attıkları her adımın kocanın iznine bağlı olduğunu göstermektedir. On kadından sadece biri şehir dışına/köye kocasından izin almadan gitmekte, üçü izin almadan ailesini ziyaret etmekte, 4’ü izin almadan komşu ziyareti yapabilmektedir.

Kadınların yarıya yakını Medeni Kanun’da düzenlenen mal rejiminden habersizdir. Yine yüzde 43’ü 4320 sayılı Kanun’dan habersizdir.

Araştırmanın bulguları Türkiye’de “doğulu kadın daha çok eziliyor” düşüncesini doğrulamamıştır. Doğudaki kadınlar, gelir dağılımından çok az pay aldıkları ve eğitim düşüklüğü sebebiyle şiddete daha çok maruz kalabilmektedir.

Araştırma sonuçları, kadının geleneksel rolünün sorgulanması bakımından da önemlidir. Toplumda kadının rolleri konusunda hala geleneksel anlayış mevcut olup “makbul kadın” tanımı hala geçerlidir. Ancak bu çalışmada kadınların ciddi bir uyanış içinde olduğu da görülmektedir.

Evde, ev işlerinin eşit paylaşılması gerektiğini düşünen kadın oranı yüzde 80’dir. “Kadınlar ev dışında istedikleri işte çalışabilmeli” görüşüne katılanların oranı yüzde 87’dir. “Kadınlar paralarını kendi tercihleri doğrultusunda harcayabilmeli” görüşüne katılanların

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

oranı yüzde 84'tür. Kadınların 97'si kız çocuklarının en az 8 yıl okula gönderilmesi gerektiğine inanmaktadır.

Araştırmaya göre, Türkiye'de 10 kadından 9'una göre haklı dayak yoktur. Bu sonuç, toplumda farkındalık yaratma çalışmalarının başarılı olduğunu göstermektedir. Zira ilk araştırmalarda kadınlar erkeğin zaman zaman şiddete başvurulabileceğini belirtmişlerdir.

Kadınların yüzde 70 ila 85'i devleti göreve çağırmaktadır. Kadınlar, devletin erkekleri eğiterek, bu konuda çalışan kuruluşları destekleyerek, ağır cezalar vererek, sığınma evleri açarak, polisleri eğiterek erkeklerin eşlerine yönelik şiddeti engelleyeceğine inanmaktadır. Ancak devletin bu sorumluluklarını yeterince yerine getirmediğini de ifade etmektedirler.

Kadınların yüzde 85'i sığınma evlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç, anında devreye girebilecek ve kadının her türlü ihtiyacına karşılık gelecek sığınma evlerinin ivedilikle açılmasının önemini vurgulamaktadır.

Kadınların yüzde 87'si vergilerinin sığınma evi yapımında kullanılmasının çok iyi olacağını belirtmekte, yüzde 97'si mahkemelerin şiddet uygulayan erkeğe ceza vermesi gerektiğini düşünmektedir. Bu sonuçlar, kadınların artık bu sorunun aile içinde değil, kamusal alana taşınarak devlet ve hukuk düzeyinde çözülmesi gerektiğini, devletin onlara yardım etmesi gerektiğini düşündüğünü ortaya koymaktadır.

Kadınların çoğunluğu şiddete inanamama, değişeceğine dair ümit besleme veya etrafında hep benzer şiddetleri yaşayan insanları gördüğü için şiddeti normalleştirme eğilimi içindedir. Bu nedenle de ancak geri döndürülemez noktada yardım istemektedirler. Ancak bugün açıkça görülmektedir ki, yardım almaya çalışan kadın yardımın gecikmesiyle öldürülmekte, öldürülen kadınların çoğunun cebinden Savcılık başvuruları, gecikmiş tedbir kararları çıkmaktadır.

Bu konuda Dicle Koğacıoğlu'nun Türkiye'deki hâkim ve savcılara dair çalışması önemlidir. Alanda yapılmış ilk çalışma olan bu çalışmada geleneksel uygulamaların sadece geleneksel kurumların içinde sürmediği, modern, seküler kurumların da bunların yeniden üretilmesine katkıda bulunduğu ortaya konmuştur. Bunun en güzel örneğini ise mahkemeler oluşturmaktadır.

En iyi niyetli hâkimlerin bile kararlarında cinsiyetçi davrandıkları, cezalarda tahrik indiriminin kolaylıkla uygulandığı görülmektedir. Kadınların da bunun farkında oldukları, bu çalışmanın sonucundan anlaşılmaktadır. Gerçekten polisi, hâkimi, savcıyı eğitmek, gösterdikleri direnç dolayısıyla çok zordur.

Kadınlar bugün hala siyasette, medyada ayrıştırılmaya, makbul ve makbul olmayan kadın şeklinde kategorize edilmeye devam etmektedir. Örneğin son zamanlarda şahit olduğumuz ceza olarak futbol maçlarına kadın seyirci alma kararı da, iyi niyetli bir yaklaşım da olsa, kadının hala ikincil bir yerde durduğunu gösterir.

Sonuç olarak, kadına yönelik şiddet sorunuyla mücadele için önemli olan **ilk nokta**, devlet-sivil inisiyatif işbirliğinin, kadın örgütlerinin bağımsızlığı korunarak sürdürülmesidir. **İkinci olarak,** kadınların erkek desteğine, önyargısız erkeklerin işbirliğine ihtiyacı vardır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Üçüncü önemli adım, kadın sığınaklarının yerel yönetimlerle birlikte yaygınlaşması olacaktır. Bu konuya ayrılacak kaynak israf değil, tam tersine toplumun daha verimli hale gelmesi için önemli bir etkidir. **Son olarak**, Türk kadınının da toplumsal hayata katılım konusunda çok istekli olduğu unutulmamalıdır.

21/11/2011 ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Sayın Prof. Dr. Feride Acar:

Kadına karşı şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğunun kabul edilmesi tüm dünyada uzun zaman almıştır. Zira toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sebebi ve sonucu olan kadına yönelik şiddet normalleştirilen bir yaklaşım içerisinde algılanmıştır.

Şiddet her yerde görülebilmekle birlikte en çok ev içinde ve fiziksel şiddet şeklinde görülmektedir. Ev içi şiddet, evin bir özel alan başka bir deyişle insanların en korunmasız olduğu yer olduğu için önemlidir. Yine ataerkil yapının en az kontrol edildiği alan da evdir.

Dünyada her üç kadından biri hayatında fiziksel şiddete maruz kalmış, cinsel ilişkiye zorlanmış, taciz edilmiş ya da başka bir eziyete maruz bırakılmıştır. En yüksek risk grubu, kadının doğurganlık dönemiyle paralel olarak 15-44 yaş arasındadır. İşyerinde tacizin çok yaygın olduğu tahmin edilmektedir. Bazen şiddet kültürel gerekçelerle meşrulaştırılmaktadır. Son 20 yılda tüm dünya silahlı çatışma dönemlerinde de kadın bedeninin bir savaş alanı olarak algılandığına tanık olmuştur.

Kadına karşı şiddet tüm toplumlarda görülmekte ve yaş, sınıf, dinsel köken, meslek gibi gruplara göre farklılaşmamaktadır.

Konuyla ilgili kanuni düzenlemeler yetersiz ve tutarsızdır. Neden? Toplumsal düzeyde; değer yargıları, ataerkil yapı, ekonomik bağımlılık, yetiştirilme tarzı, kadının bilgi eksikliği bu yetersizliği yeniden üretmektedir. Devlet düzeyinde ise en önemli sıkıntı, konuya öncelikli ve sistemli bir politika ile yaklaşılmasıdır.

Kaynak eksikliği, bütçe yapımında konuya ödenek ayırmama, devletlerin bu işi sivil toplum kuruluşlarına havale etmesi, yasal düzlemdeki çeşitli engeller, yargı sisteminin cinsiyetçi yaklaşımlardan muaf olmaması, yargı süreçlerinin kadın için yeniden mağduriyet yaratan uzun ve yorucu bürokratik aşamalarının varlığı, kolluk kuvvetlerinin ve sağlık personelinin bilinç ve eğitim eksikliği, muhtelif destek mekanizmalarının eksikliği gibi sebepler de yine bu düzeydeki sıkıntılar arasındadır.

Avrupa'da kadınların beşte birinin fiziksel şiddete maruz kaldığı ve önemli bir bölümünün cinsel şiddet görmekte olduğu bilinmektedir. Bütün ülkelerde, en yaygın olarak şiddet eski partnerler tarafından uygulandığı ve devletlerin bu kadınları koruyamadığı görülmektedir.

Avrupa içerisinde bu konuya olan ilgi, konunun bir insan hakkı meselesi olmasının yanı sıra ekonomik boyutunun da devletleri zorlamasından kaynaklanmıştır. Zira yapılan çalışmalara göre ev içi şiddetin devletlere yıllık ortalama 34 milyar avro kadar ciddi bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

maliyeti bulunmaktadır. Ayrıca çocuklar üzerindeki etkisiyle de toplumların geleceğini tehdit etmektedir.

Avrupa Konseyi üyelerinin tamamı, dünyadaki 9 temel insan hakları sözleşmesinden biri olan CEDAW'a (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme) taraftır.

Avrupa düzeyinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) mevcuttur. Ancak Avrupa'da kadına karşı şiddet konusunda bölgesel bir sözleşme mevcut değildir. AB içinde de bu konu devletlerin iç düzenlemesine bırakılmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), son yıllarda giderek kadına yönelik şiddet olaylarını AİHS'nin işkence, yaşam hakkının korunması gibi temel hak ihlalleri ile ilişkilendirmeye başlamıştır. AİHM'nin bu konudaki çığır açıcı kararı Opuz-Türkiye kararıdır.

Devletin sadece kendi yaptığından değil, özel kişilerin davranışlarından da sorumlu olduğuna dair bir hükümdür. Bu hüküm CEDAW'da da güvence altına alınmış olmasına rağmen artık AİHM de bu yönde karar vermeye başlamıştır.

Devlet, kadın şikâyetini geri çekse bile etkili bir sorgulamayı yürütmek zorundadır. Türkiye temelde bu konuda mahkûm olmuştur, zira bu vakada baskı altında olan kadın şikâyetini geri çekmiş ve sonucunda bir cinayet olayı gerçekleşmiştir.

Çeşitli ülkelerde görülen bu tür olayların birikimi ile 2005 yılında Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi, kadına karşı şiddet konusunu gündeme alarak durum tespiti ve Avrupa çapında bir kampanya yapılmasına karar vermiştir. Haziran 2006'da bu amaçla bir Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği Görev Gücü kurulmuştur. Sayın Feride Acar da, 7 uzmandan oluşan bu Görev Gücü içinde yer almıştır.

2006-2008 yılı içinde Görev Gücü çalışmalarını sürdürmüştür. Çalışmalarının sonucunda sıralanan öneriler arasında, bağlayıcı bir hukuki normun düzenlenmesi ve ülkelerin de ulusal mevzuatlarının bununla uyumlu hale getirmeleri ilk sırada yer almıştır.

Öncelikle Sözleşmenin kadına yönelik şiddete dair olması planlanmıştır. Yine Avrupa Konseyi bünyesinde ev içi şiddete dair ayrı bir sözleşme yapılması fikri üzerine, her iki alanı kapsayan bir sözleşme yapılmasında uzlaşılmıştır.

Ev içi şiddet (domestic violence), aile içi şiddet kavramından daha geniştir. Kavram, evin içinde olup aile bağı dışında olanları da, örneğin çalışanları ya da birbiriyle kan bağı ya da hısımlık ilişkisi olmayanları da kapsamaktadır. Bu nedenle artık dünyada ev içi şiddet kavramı kullanılmaktadır.

Sözleşmenin hazırlanması ve sözleşme müzakerelerinin yürütülmesi amacıyla Sayın Feride Acar'ın da ülkemiz temsilcisi olarak yer aldığı Geçici Komite ihdas edilmiştir.

İmza sürecinin Türkiye'nin Avrupa Konseyi dönem başkanlığına denk getirilmesi için çok çalışılmış ve neticede Sözleşme Mayıs ayında İstanbul'da imzaya açılmıştır. İstanbul'da toplam 13 ülkenin imzaladığı Sözleşmeyi ilk imzalayan ülke Türkiye'dir. İmza sayısı hâlihazırda 17'ye ulaşmıştır. Sözleşme ev içi şiddet dahil olmak üzere kadınları orantısız olarak etkileyen her türlü şiddeti kapsamaktadır. İsteyen devlet bu Sözleşmenin hükümlerini

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

sadece kadınlara karşı değil, bütün ev içi şiddet mağdurlarına uygulayabilir. Ancak sözleşmenin özü kadına yönelik olup bu alanda zorunlu düzenlemeyi içermektedir. Sözleşme, barışta ve her türlü silahlı çatışma durumunda geçerlidir.

Kadına yönelik şiddetin nasıl tanımlandığı çok önemlidir. Komitede uzun müzakerelerden sonra CEDAW içtihi olan tanım benimsenmiştir: kadınlara kadın oldukları için yöneltilen ve/veya kadınları orantısız olarak etkileyen şiddettir. Bu şiddet türü, kadınların insan haklarından faydalanmalarının engellenmesine sebep olmaktadır.

Sözleşmeye göre, ülkeler şu eylemleri ceza yasalarında suç olarak tanımlamalıdır: Fiziki, psikolojik, ekonomik, cinsel şiddet ve tecavüz; cinsel taciz, cinsel saldırı, her türlü cinsel şiddet tehdidi, musallat olma (ısrarlı takip), zorla evlendirme, zorla çocuk düşürme, zorla kısırlaştırma, kadınların genital sakatlanması, yardım, yataklık, yeltenme, sözde namus adına işlenen suçlar (kültür, adet, gelenek, din gibi gerekçe göstermek kabul edilemez, ceza indirimine yol açamaz).

Sözleşme; kadına karşı şiddetin kapsamı gereği, ülkelerin Ceza Hukuku, Medeni Hukuk ve Usul Hukukuna dair düzenleme yapmalarını gerektirir. Suçların açık ve net tanımlanması gerekmektedir. (kadınların genital sakatlanması gibi). Ayrıca sadece hukuki düzenlemeler ile yetinmeyip **4P yaklaşımına da:** Prevention (önleme), Protection (koruma), Prosecution (kovuşturma), Policy (Siyasa-kurumlararası işbirliği, bilgi toplanması gibi) yer verilmelidir.

Aynı cinsten eşler arasındaki şiddet de uzun tartışmalardan sonra sözleşmeye dahil edilmiştir. Kırılgan gruplar için (hamile, göçmen, engelli, yaşlı kadınlar gibi) özel şiddet unsurları da sayılmıştır.

Bağımsız uluslararası bir denetim organı kurularak her iki yılda bir ülke uygulamaları gözden geçirilmelidir. Soruşturmanın değişik aşamalarında ve koruyucu tedbirler alınırken bir risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Bu değerlendirmede özellikle şiddet failinin ateşli silaha erişimi olup olmadığının belirlenmesi ve varsa bu imkanın önlenmesi gerekmektedir.

Mahkemenin sıkıntılı ve bürokratik süreci, şiddet görmüş kadının mağduriyetini artırmaktadır. Devletlerin, acil durumlarda uzaklaştırma kararının anında alınması için gerekli önlemleri almaları gerekmektedir. Burada da mağdura bir idari ya da mali bir külfet yüklenmemelidir. Kararın kim tarafından alınacağı ülkelerin iç hukuklarına bağlı (bazı ülkelerde polis) olarak değişebilir.

Mağdur, ifadesini geri çekse de soruşturma devam etmelidir. Belli şiddet suçlarında (ensest gibi), yasal işlemlerin başlatılması için öngörülen zamanaşımı süresi mağdurun reşit olmasından veya etkili bir dava süreci başlatılıncaya kadar, kendisine yeterli süre tanınabilmelidir.

Avrupa ülkelerini ilgilendiren bir durum olarak, kadınların birçoğunun oturma izinleri eşlerine bağlıdır. Bunlardan şiddet görenler başvurdukları durumda sınır dışı edileceğinden korktukları için koruma tedbirlerinden faydalanamamaktadır. Bu kadınlara özel olarak oturma izni verilmelidir. Bu durum, kadına yönelik şiddet de iltica talebi için kabul edilmesi gereken bir şarttır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Medya doğru mesaj vermeye yönelik teşvik edilmelidir. Basın yayın organlarının kendi iç denetimleri konusunda yönlendirilmeleri gerekmektedir. Denetim için, devletin yönlendirmesine bağlı olarak birtakım standartlar geliştirilmelidir.

Şiddeti önleme başlığı altında, eğitim müfredatı düzenlenmeli. Özellikle erkeklerin eğitimine önem verilmelidir. Tedbir nafakası durumunda faile ulaşılamıyor ya da maddi durumu yoksa mağdura nafaka devlet tarafından verilerek faile rücu edilmelidir.

24/11/2011 Kemalettin Aydın, Gümüşhane Milletvekili Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) Üyesi

Değerlendirme ve Çözüm Önerileri

1. Hukuki Alana Yönelik
2. Sığınma Evlerinde Kalan Kadınların Durumlarına Ve Sığınma Evlerine İlişkin
3. Medyaya İlişkin
4. Kamu Kurumlarının Görevleri Ve Koordinasyonu İle Genel Politikalara İlişkin

1. Hukuki Alana Yönelik

- 4320 sayılı Ailenin Korunması hakkındaki kanun gereği, kadından şiddete uğradığını kanıtlaması beklenmemelidir. 4320 sayılı kanuna “Koruma kararı verilmesi için belge aranmaz.” şeklinde bir ibare konulmalıdır.
- Çocuk mahkemeleri ile aile mahkemeleri ayrı mahkemeler olmaktan çıkarılarak “Birleşik Aile Mahkemeleri” olarak birleştirilmelidir.
- Aile mahkemelerine daha fazla yetki verilmeli, aile mahkemeleri fiziksel olarak adliye binasından çıkarılmalıdır.
- Velayet ve vesayete ilişkin kararların sulh hukuk mahkemesinin yetki alanından çıkartılıp, aile mahkemelerinin görev alanına sokulması gerekmektedir.
- Aile mahkemelerinin o bölgeye ilişkin kurumsal hafızası oluşturulmalıdır.
- Aile mahkemesi hakimleri akademik gelişmişlik aranmalı, genç hakimler aile mahkemesi hakimi olmaya özendirilmelidir.
- Aile mahkemesinde çalışan psikolog ve sosyal çalışmacılar sorun çözücü nitelikleri yüksek kişiler arasından seçilmelidir.
- 4320 sayılı Kanun şiddete uğrama tehlikesi bulunan bireyleri de korumalıdır.
- 4320 sayılı AKHK dayanılarak çıkarılan yönetmelikte şiddet çeşitleri kanuna taşınmalı, Ayrıca “sosyal şiddet” de bu şiddet türleri arasına eklenmelidir.
- Tebligatı almaktan imtina eden kimsenin mahkeme kararını bildiğini ispatlanması hali düzenlenmeli
- Tedbir kararlarının bir örneği, tedbir kararı çıkartılmasını isteyen tarafa verilmelidir. Düzenleme yönetmelikte değil 4320 sayılı kanunda yapılmalıdır.
- Acil durumlarda tedbir kararlarını uygulama yetkisi verilmelidir.
- “yeniden inceleme” başvurusu yolunun açılmasına yönelik düzenleme yapılmalı ancak infazını durdurmamalıdır.
- Üçüncü kişilerin de aile mahkemesine ihbarı 4320 sayılı kanunda yapılmalıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Aile mahkemesi çalışanlarına nöbet sistemi getirilmeli,
- Nafaka ve evden uzaklaştırma durumunda evin temel ihtiyaçlarının karşılanması
- Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gerekleri yerine getirilmeli
- Sadece aile içi şiddete uğrayanlar değil aynı zamanda boşanmış veya birlikte yaşayan evlilik bağı olmayan kişiler içinde düzenlemelere gidilmelidir.
- Silah ve benzeri araçların kolluğa teslim etmesindeki sorunlar,
- Sığınma evine içeriden yahut dışarıdan saldırı olduğu zaman, kurumsal şikâyetin önü açılmalıdır.

2. Sığınma Evlerinde Kalan Kadınların Durumlarına ve Sığınma Evlerine İlişkin

- Emniyet görevlileri, tarafların avukatları ve diğer kamu görevlilerinin, sığınma evlerinin yerlerini deşifre etmesinin önüne geçmek için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Kadının naklinin hangi kurum tarafından yapılacağı netleştirilmelidir.
- Yerel yönetimler kadın konuk evi açma, kadın sığınma evi açma konusunda teşvik edilmeli,
- Akli dengesi bozuk ve sokakta yaşayan kadınlar sorunu çözülmeli
- sığınma evlerini sivil toplum örgütleri işletmeli, uzmanlaşmış sivil toplum kuruluşlarından danışmanlık alınmalıdır.
- Şiddet mağduru ve sığınma evlerine gelen kadınlar ücretsiz sağlık ve hastane hizmetlerinden faydalanmalıdır.
- Sığınma evi çalışanlarını motive edici olanaklar sağlanmalıdır.
- Türkiye'deki bütün sığınma evleri bilişim ağıyla birbirine bağlanmalı
- İstasyon tipi sığınma evlerinin sayısı arttırılmalıdır. Kamu misafirhaneleri bu amaçla kullanılabilir.
- Belediyeler kadın ve çocuklar için acilen sığınma evleri açılmalıdır.
- Şiddet görmüş kadına nasıl yaklaşacağını bilen uzmanlaşmış avukatlar bu tür davalara bakmalıdır. Sığınma evlerinde hukukçu kadrosu bulunmalı,
- Her Sığınma evinde bir çocuk birimi kurulmalı, çocuk psikolojisine özen gösterilmelidir
- Her il merkezinde bir sığınma evi açılmalıdır.

3. Medyaya İlişkin

- RTÜK ve MEB işbirliğiyle uygulanmaya başlanan “Medya Okuryazarlığı Dersi”nin içeriği cinsiyet ayrımcılığı ve kadın-erkek eşitliği temelinde yeniden düzenlenmelidir.
- KSGM, çalışmalarına STK katmalı ve “Medya Dönüşüm Planı” hazırlayıp, uygulamasını yapmalıdır.
- Medya içeriğine “toplumsal cinsiyet”i bir ana akım olarak yerleştirecek somut önlemler için KSGM harekete geçmelidir.
- Medya alanına ilişkin çıkarılan yasalarda, toplumsal cinsiyet eşitliği ana akım olarak benimsenmeli ve buna yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- RTÜK’ün “akıllı işaretler” arasına, “Dikkat bu program, film vb. cinsiyet ayrımcılığı içermektedir.” ibaresi eklenmelidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun'un 4. maddesinin (u) bendinde yer alan "Kadınlara, güçsüzlere, özürlülere ve çocuklara karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi" ifadesinde yer alan 'kadınlar' ibaresi, güçsüz ve özürlülerden ayrılarak ayrı bir madde altında düzenlenmelidir.
- RTÜK Uzman Yardımcılığı Giriş ve Yeterlilik Sınavlarında fırsat eşitliği oluşturulmalı, kurum içi, "toplumsal cinsiyet eşitliği" eğitimi almaları sağlanmalıdır.

4. Kamu Kurumlarının Görevleri ve Koordinasyonu ile Genel Politikalara İlişkin

- Sağlık kuruluşu çalışanları, emniyet çalışanları, sosyal hizmet çalışanları ve konuyla ilgili diğer kişiler eğitilmeli.
- Aile mahkemeleri hakimleri, savcılar ve çalışanların eğitimleri tamamlanmalı ve verilen eğitimler belirli aralıklarla devam etmelidir.
- Aile içi şiddet konusunda uzmanlaşmış aile savcısı, aile polisi birimleri kurulmalıdır.
- Sağlık personelinin can güvenliği sağlanmalı ve sağlık personelinin ihbar yükümlülüğü hafifletilmelidir.
- Sağlık kurumlarında şiddet mağduru kadına seçeneklerini gösteren bilgilendirici broşürler dağıtılmalıdır.
- Bireyin rehabilitasyonunun için Sağlık Bakanlığınca birimler kurulmalıdır.
- İl özel idareleri tarafından Sosyal Destek ve Danışma Merkezleri kurulmalıdır. Bu Merkezde adli tıp uzmanları, psikologlar, sosyal çalışmacı görevlendirilmeli ve bu birim polis merkezleriyle ortak çalışmalıdır.
- Emniyette diğer birimlerden ayrı bir şekilde kurulmuş olan çocuk şube müdürlüklerinin yapısı biraz daha genişletilerek, "Aile Koruma Birimi" haline getirilmelidir.
- Ekonomik durumu kötü ailelere sosyal ve ekonomik yardımı sistematik hale getirmek için kurumsallaşmış bir mekanizma kurulmalıdır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadele bir halk sağlığı sorunu olduğundan kadına yönelik sosyal destek arttırılmalıdır.
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede istatistiki sorunlar giderilmeli
- Kadına yönelik şiddetle mücadelede izleme ve denetimi "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Eylem Komiteleri" yapmalıdır.
- Polis merkezlerinde eğitimli kadın polisler bulundurulmalı
- Personelin sık sık yer değiştirmesi engellenmeli.
- 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca kurulması gereken il koordinasyon kurulları bütün illerde kurulmalıdır.
- SHÇEK'in işlettiği Alo 183 yerine yeni hat kurulmalı,
- STK'lar desteklenmeli,
- Ülke genelinde Kadın Danışma Merkezleri kurulmalı,
- Sığınma evi sonrası kadınlara barınacak yer sağlanmalı,
- "Kadın Destek Fonu" oluşturulmalı ve kadınların uygun işlere yerleştirilmesi sağlanmalıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- 2007/8 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi uyarınca, illerde ve ilçelerde mülki amirlerin başkanlığında; yerel eylem komiteler oluşturulmalıdır.
- 2007/8 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi uyarınca, personele toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, mağdurla iletişim teknikleri ve yasal haklar konusunda eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
- Baroların Adli Yardım Bürolarındaki hizmetten asgari ücretin üstünde ücret alan mağdurların da bu hizmetlerden yararlanması sağlanmalıdır.
- İşe alınmada eşitliği sağlayıcı önlemler alınmalı, kredi almalarını kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tek form, tek sorgulama
- Adli Tiptan 24 saat içinde hizmet ve aile mahkemelerinde 24 saat çalışma
- Toplumsal cinsiyet eşitliği dersi okul müfredatlarına girmelidir.
- Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı kadına yönelik aile içi şiddet konusunda ailelere yönelik eğitim çalışmalarına ağırlık vermelidir.

29/11/2011 Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı Genel Sekreteri Av. Nurhayat NESRİN DOĞAN:

- ANAÇEV'in asıl amacı eğitime yönelik çalışmalar yapmak olup, dolaylı olarak insan hak ve hürriyetleri bakımından katkı sağlayacak çalışmaların yürütülmesidir. İnsan hak ve hürriyetlerine saygının öncelikle eğitim yoluyla edinilmesi esastır.
- Vakfın üç adet eğitim merkezinde anne,baba ve çocuk üçlüsünün eğitimi, okuma yazma, meslek ve el becerisi edindirme kursları mevcuttur. Vakıf Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde çalışmaktadır.
- 2006 yılında Altındağ'da kurulan Eğitim Evi'nde, Altındağ halk eğitim merkezinin de katkıları alınmaktadır.
- Vakıf gönüllü öğretmenler eliyle çalışmaktadır. Gelirler de tamamen gönüllülerin çalışmalarıyla sağlanmaktadır.
- Vakıf tarafından, 250 civarı üniversite, lise ve ilkokul öğrencisine karşılıksız burs verilmektedir. Öğrencilerden aileleri çok muhtaç durumda olanlara yiyecek, giyecek, sağlık ve benzeri konularda katkı sağlanmaktadır.
- Vakfın Danışma kurulunda 40 kadar alanında uzman isim yer almaktadır. Üyeler arasında akademisyenler mevcuttur. Uzmanlar, kişisel olarak şiddete maruz kalmış çocuklarla birebir çalışma yapıp onları izlemişlerdir.
- Çalışmalar sonrasında Vakıftan çok sayıda öğretim görevlisinin katılımıyla 12.5.2011 tarihinde “Şiddetsiz Bir Dünya” adlı sempozyum düzenlenmiş olup; hak ihlallerinin temel sebepleri, alınacak önlemler, medyadaki şiddet, duyguların diyalogda rolü, öğrenme ve öğretme sürecinde sevgi ve şiddet konuları tartışılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Eğitim yoluyla toplumsal farkındalığın artırılmasının, sosyoekonomik olarak hem ailenin yapısının hem de kadının güçlendirilmesinin insan haklarının geliştirilmesine katkısı olacağı düşünülmektedir.
- Gerek medyadan öğrenilen, gerekse konuyla ilgilenen uzmanların aktardıkları bilgi ve tecrübeler olayın çok değişik boyutları olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi, şiddet uygulamayı engellemektedir.
- Vakfın çalışmaları kapsamında, Eğitim Evlerinde okuma yazma öğretilmekte, meslek ve el becerisi kazandırılmaktadır. Ancak ortaya konulan ürünleri satmakta sorun yaşanmaktadır.
- Yargı konusunda, bilirkişi veya adli tıp aşamasında sorumsuzca verilen raporların cezai müeyyidesi açıkça düzenlenmelidir. Bir davada aynı çocuk için şiddete maruz kalmış olup olmadığının tespiti konusunda defalarca farklı kanaat içeren raporlar verilebilmektedir. Bunun önüne geçilmelidir, yasada olmasına rağmen uzmanlığı olan kişilere başvurulmadığı görülmektedir.
- Çeşitli aile içi geçimsizlikleri sebebi ile kötü duruma düşen veya sokağa atılan çocukların, korunması konusunda devletin mevcut yasa hükümleri çerçevesinde yeni tedbirler alması gerekmektedir.
- Mahkemelere intikal eden şiddet olayları ile ilgili çeşitli konularda çocuklara, sanığın kendisine söylediklerini, yaptıklarını yine sanığın önünde söylemesi, göstermesi istenmektedir. Bu durum mağdur üzerinde büyük bir baskı oluşturmaktadır. Çocukları koruyucu bazı tedbirlerin alınması gereklidir.
- Kadına yönelik şiddet bazı bölgelerde daha yoğun görünmektedir. Bir şekilde devlete sığınan kadın, çocuk veya muhtaç kişilere devletçe sahip çıkılması gerekmektedir.
- Kadının eğitimi arttıkça ve ekonomik yapısı güçlendikçe kendisine güveni artmakta ve yeni bir hayat kurma şansı artmaktadır. Ancak burada toplum ve devlet tarafından verilen desteklerde aile müessesesinin devamlılığının asıl olduğunu da vurgulamak gerekir.
- Vakfın eğitim çalışmaları kapsamında kurslardan yetişmiş yaklaşık 1500 kişi mevcuttur. Bunlar eğitimlerinin sonunda gönüllü olarak Vakıfta çalışabilmektedirler. Eğitimlerin sonucunun takip edilmesi kayda bağlanması önemlidir.
- Vakfın okul öncesi çocuk yuvasında %10 oranında fakir öğrencilere eğitim verilmektedir. Eğitim okul öncesinde başlamalıdır. Ana ve babanın çocuk eğitimi ise ailede başlamalıdır. Çeşitli sebepler ile aileden uzaklaşan sokak çocuklarının da korunması gerekir.
- Vakfın vermiş olduğu eğitimlerde toplumsal farkındalık işlenmekte, toplumda zihinsel değişimi sağlamanın temel amaç olduğu belirtilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

29/11/2011 Kadın Dayanışma Vakfı yetkilileri Yelda ŞAHİN AKILLI, Ezgi SARITAŞ ve Tülinay KAMBUR:

- Şiddete uğrayan kadının ilk başvuracağı yerler karakol ve danışma merkezleridir. Ancak karakola başvurmanın çekince doğurması sebebiyle mahallelerinde bulunan kadın dayanışma merkezine başvurmak kadınlar için daha elverişlidir. Nitekim kadınlar burada yargılanmadan, sorgulanmadan şiddeti paylaşabilmekte; mücadele mekanizmaları, sığınma, istihdam, sağlık hizmetleri, yasal haklarına dair bilgi ve psikolojik destek almaktadır. Merkezde bulunan gönüllü avukatlar aracılığıyla, kadınlar adli yardım konusunda da yönlendirilmektedir.
- Yaygın olarak karakollar temel işlevini yerine getirmemektedir. Zaman zaman kolluk kuvvetlerine yönelik eğitimler yapılmakta ise de eğitimler sayıca yetersiz olup bu personelin sık sık yer değiştirmesi söz konusudur.
- Karakollarda mevzuatın uygulanmasında eksiklikler mevcuttur. Kadınların başvurularından sonuç alamadıkları, her şiddet başvurusu sonrasında gerektiği halde tutanak tutulmadığı ve kolluk görevlilerinin genellikle barıştırma yoluna gittikleri yönünde şikâyetleri olmuştur.
- Düzenli kayıt tutulmasının ve bunun denetlenmesinin eksikliği gözlenmektedir.
- 4320 sayılı Kanun kapsamında verilen koruma kararlarının denetimi kolluk kuvvetlerinin yetkisinde olduğu halde yerine getirilmemekte ve saldırganların koruma kararına yönelik ihlalleri hakkında herhangi bir işlem yapılmamaktadır.
- Şiddet başvurularının yeterli donanımına sahip personelin çalıştığı tek merkezden yapılması, özellikle mesai saati dışındaki başvuruların karakol yoluyla yapılması zorunluluğunun ortadan kalkmasını sağlayabilecektir.
- Kadın Danışma Merkezleri 24 saat açık olmadığı için, her sığınak, bir Kadın Danışma Merkezi olmalıdır. Mesai saati dışında 183 nolu hatta yapılan başvuruların sosyal hizmetler tarafından karakola yönlendirildiği, karakola gitmeden sığınma evine yerleşmenin mümkün olmadığı ve bu durumun uygulamada birçok sorun yarattığı ifade edilmiştir.
- Başvurucuların çoğu 4320 sayılı Kanun, TCK, TMK vb. ilgili mevzuat kapsamındaki haklarından haberdar değildir. Devlet eliyle geniş kapsamlı bilgilendirme kampanyaları düzenlenmelidir. Karakollarda, hastanelerde, toplum merkezlerinde bilgilendirici broşürlerin dağıtılması, özellikle ilgili personelin konu hakkında bilgi sahibi olması ve başvuranları bilgilendirmesi ve basın yayın organlarının bu kampanyada kullanılması gerekir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Belediye Kanunu'na göre nüfusu 50 binin üzerindeki belediyelerin sığınak açması gerekmekte ise de buna uyulmamaktadır. Sorunun çözümü için kaynağı olmayan belediyelere kaynak sağlanmalı ve daha küçük belediyelere kanunla sığınma evi açma zorunluluğu getirilmelidir.
- Belediye ve SHÇEK'e ait sığınaklarda uzman personel eksikliği söz konusudur. Sığınakların şiddet sonrası kadının güvenliğini sağlamak kadar önemli olan bir diğer işlevi kadınların yeniden güçlenmelerine destek olmaktır. Sığınakların gizliliği-güvenliği ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Güvenlik adına kadınların hareket-iletişim özgürlükleri kısıtlanabilmektedir. Sığınakların kendi içinde yaşanan insan hakları ihlallerini de gözlemleyebilecek birimlere ihtiyaç vardır.
- Sığınma evlerinde çocuk birimlerinin olmaması kadınların iş bulup şiddetten uzaklaşmalarını, yeni bir düzen kurmalarını engellemektedir. Ayrıca çocuklar da şiddete, cinsel istismara uğramış olabileceğinden çocuklarla ilgilenecek uzman kişilerin varlığı çok önemlidir.
- Sığınakta kalma süresi 3, maksimum 6 aydır. Alt sınır kadının da isteğiyle en az 1 yıl olmalıdır. Sığınma evi sonrasında kadına sosyal, psikolojik, hukuki, maddi destek ile istihdam ve barınma desteği verilmelidir. Kira yardımı, devletin tahsis ettiği lojmanlar düşünülebilir. Yine istihdam alanında şiddet görmüş kadınlar için kota öngörülebilir.
- Sığınma evlerinin sivil denetimi çok önemlidir. SHÇEK'in kendi içinde şikayetin iletebileceği müfettişler var ise de çok etkili bir süreç mevcut değildir.
- Ankara'da SHÇEK'in 24 saat başvuru imkanı veren bir ilk kabul merkezi mevcuttur. Bunun yaygınlaştırılması ve her ilde açılması gerekir. Koşulların elverişsizliği kadının şiddet ortamına geri dönmeyi tercih etmesine dahi sebep olabilmektedir.
- Sığınma evlerinde çocuk birimleri, kreş, etüt, oyun odaları, ortak yaşam, hobi alanları bulunmalı ve mümkünse sağlıklı yaşanabilecek, yeşil alan içinde yerler tercih edilmelidir. Engelli kadınların erişimine açık olmalıdır.

05/12/2011 Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkan Yardımcısı Ercan TAŞTEKİN, Asayiş Daire Başkanlığı Şube Müdürü Erdal VURAL ve Asayiş Dairesi Başkanlığı görevlilerinden Beyhan GÜRBÜZ:

- Aile içi şiddet olayları, önemine binaen 2010 yılında kurulan Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü şeklinde üst bir temsile tabidir.
- EGM, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) ve Birleşmiş Milletler Nüfus fonu ile birlikte 2006'da birincisi, 2009'da ikincisi imzalanan protokollere hem hazırlık hem imza aşamasında taraf olmuştur. Adı geçen 1. Protokol ülke genelinde bu alanda görevli polislerin eğitimine, 2. Protokol ise uzman eğitimcilerin yetiştirilmesine yöneliktir. Teşkilatta 1. Protokolle yetişen 245 aile içi şiddetle mücadele eğitimcisi; 2. Protokolle yetiştirilen ve eğitimcileri de eğiten 24 uzman eğitici bulunmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- İngiltere başta olmak üzere evrensel kriterlerle aile içi şiddetle mücadele eden ülkelerde problemin çözümü, analizi ve yorumu için polise düşen en önemli görev sağlıklı veri toplamadır. Bu konuyla ilgili olarak ülkemizde “Aile İçi Şiddetle Mücadele Formu” geliştirilerek uygulamaya konmuştur.
- Aile içi şiddet bir suç ismi olmayıp, 8 ayrı suçun oluşturduğu ve bireyin o ailenin üyesi olmasından kaynaklı olarak maruz kaldığı şiddeti adlandıran bir kavramdır. TCK’da böyle bir suç yoktur; eziyet, yaralama, kötü muamele gibi suçların o ailenin üyesi olması sebebiyle kişiye uygulanması ya da kadına cinsiyetinden dolayı uygulanması sebebiyle böyle adlandırılmaktadır. Bir kişi yaralandığında bunun adliyeye sevkî olağan şekilde gerçekleşir. Ancak aile içi şiddet vakalarında normal adli işlem yanında 26 sorudan oluşan aile içi şiddet kayıt formu doldurulmaktadır.
- 2007’de Emniyet Teşkilatında uygulanmak üzere yayımlanan 6 No’lu Genelge ile töre cinayetleriyle ilgili farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Yine silsileyle gerçekleşen aile içi şiddet olaylarında polisin duyarlı olması; kadın müracaatçıların tüm muhataplarının -modern ülkelerdeki uygulamaya paralel olarak- kadın polislerden oluşması ve işlemlerin onlar tarafından yaptırılması; daha çok kadın polislerin bu konuda eğitilmesi; ilk başvuru üzerine profesyonel ve sağlıklı işlemlerin yapılması; mağdura yönelik davranış biçimine dair, özel eğitim gerektiren ve mağdur desteği adı verilen işlemlerin profesyonelce yerine getirilmesi hususlarını kapsamaktadır.
- 2006 yılından itibaren aile içi şiddet, diğer şiddet vakalarından biraz daha ayrılarak, uzmanlaşarak takip edilmeye başlanmıştır. İlk etapta SASEM bünyesinde yürütülen bu hizmetler için 2010’da Aile içi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Müdürlük merkezde oluşturulmuş; illerde de bu tür olayları takip etmek üzere irtibat büroları olarak Cinayet Büro Amirlikleri görevlendirilmiştir.
- Aile İçi Şiddetle mücadele kayıt formlarının sağlıklı bir biçimde doldurulabilmesi konusunda duyarlılık sağlanması amacıyla İl Emniyet Müdürlüklerine, konu hakkında bir Emniyet Müdür Yardımcısının görevlendirilmesi gerektiğine dair yazı yazılmıştır.
- Aile içi şiddet vakalarında soruşturma boyutu Asayiş Daire Başkanlığını, koruma boyutu ise Koruma Daire Başkanlığını ilgilendirmektedir. Yakın tarihte aile içi şiddete maruz kalan kadınların mülki idare kararıyla koruma altına alınabilecekleri hususu bir değişikliklerle Koruma Hizmetleri Yönetmeliğine eklenmiştir.
- Aile içi şiddetle mücadele Şube Müdürü, Kadının Statüsü Genel Müdürü ile birlikte İngiltere’ye giderek elektronik yöntemlerle şüphelilerin takibi ve ihbarda bulunulması konularında bilgi almıştır.
- 18 ayrı ilden konu alanında görevlilerle bir çalıştay yapılarak rapor yayımlanmıştır.
- Uzman sayısının artırılmasına yönelik bir eğitim programı ve polisin konudaki etkinliğini artırmaya yönelik bir çalıştay yapılması planlanmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Gelişmiş ülkelerde polisin aile içi şiddetle mücadele rolünde sorun sivil ve sosyal politikalar ağırlıklıdır, güvenlik ve yargının görevini sıfır toleransla yaptığı görülmektedir. Ülkemizde sorunla mücadelede etkin hizmet üretilebilmesi için sivil ve sosyal politikalarla altyapı sorunlarının çözümü gerekmektedir. Örneğin gece saat 3:00'te başvuran kadının onuruna uygun bir yere yerleştirilebilmesi, eşinin evden uzaklaştırılarak başka yerde misafir edilmesi gerektiğinde buna uygun bir yapının yokluğu ciddi zorluklar doğurmaktadır.
- İspanya'da uygulanan şüphelinin elektronik kelepçeyle takibi modeli, mücadelede etkinlik sağlayabilir. Gelişmiş ülkelerde denetimli serbestlik birimlerince sistemin takibi yapılmaktadır.
- Farklı cihazların kullanımı, acil çağrı sistemiyle polise ulaşım konuları kriminolojik, ve sosyolojik olarak incelenmeli; suçu tetikleyip tetiklemeyeceği uzmanlar tarafından değerlendirilmelidir.
- Hollanda'da aile içi şiddet olayı yaşandığında mağdurun evini, adresini şüphelinin bilmesinde bir mahsur yoksa bir kez daha mağdur edilmemesi adına aynı evde yaşamına devam etmesi sağlanmakta; şüpheli polis tarafından devletin sağladığı başka yerlerde ikamet ettirilmektedir. Eğer şiddet oranı çok yüksekse, kadının can güvenliği risk altındaysa kadın polisin dahi bilmediği, gizli ve onuruna uygun imkânlar sunulan bir alana alınmakta; burada kadına avukatlık hizmetleri ve belli bir ücret verilmektedir. Hollanda'da ekonomik kriz dönemlerinde dahi aile içi şiddetle mücadele masraflarından kaçınılmamıştır.
- Avusturya'daki modelde aile içi şiddet olayı üzerine bir bayan ve bir erkek polis olay yerine intikal etmekte, polis gerekirse erkeğin 15+15 güne kadar evden uzaklaştırılmasına karar vermektedir. Erkek hakkında evden uzaklaştırma kararı verildikten sonra kalacağı yeri 24 saat içerisinde polise bildirme yükümlülüğü getirilmektedir. Aile içi şiddetle mücadelede mağdurun korunması kadar şüphelinin vazgeçirilmesinin de üzerinde durulduğundan daha çok bu konuda yaptırımlar mevcuttur.
- Koruma hizmetleri, ülkemizde Koruma Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilmekte ise de gelişmiş ülkelerde dahi kadının birebir polis tarafından korunması usulü mevcut değildir. Zira kadını şüphelinin de bildiği sosyal alanda yanına polis vererek korumaya çalışmak çok sağlıklı bir yöntem değildir. Gelişmiş ülkelerde kadına, gizliliği sağlanmış ve hayatını olumsuz etkilemeyecek koşullar içeren mağdur destek ünitelerinde koruma hizmeti verilmektedir.
- Emniyet Genel Müdürlüğünde 40.000'e yakın polis aile içi şiddet alanında eğitilmiştir. Eğitim, veri toplama ve uzmanlık gerektiren sistemler, mücadelede öncelikli konulardır. Gelişmiş ülke emniyetleriyle diyalog halinde, uygulamalar takip edilerek yeni yöntemler geliştirilmektedir. Nitekim yaklaşık 1 ay önce Sivas'ta İngiltere ve İsveç'ten gelen polislerin de katılımıyla şiddetle mücadele çalıştay yapılmış; yine Hollanda ve Kuzey

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İrlanda'dan gelen polislerin ve KSGM'nin ve idareciler derneğinin organize ettiği Şiddete Karşı Polisin Rolüyle İlgili Çalıştay düzenlenmiştir.

- İngiltere, Hollanda, ABD ve İspanya'da bulunan ve Emniyet Genel Müdürlüğünü temsil eden müşavirlerden mücadele modelleriyle ilgili olarak bilgi alınmakta, yabancı ülkelerin Türkiye'deki müşavirlerine de konu hakkında talepler iletilmektedir.
- Ülkemizde kayıt dışılığı önlemek adına, şikâyetçi olunabileceğine ve başvuru mekanizmasına ilişkin bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır. İngiltere'de yayımlanan resmi verilere göre her 4 kadından 1'i şiddete maruz kalmakta; 500 bine yakın kadın cinsel şiddet mağduru bulunmakta, Batı Avrupa'da her gün 2 kadın şiddet neticesinde öldürülmektedir. Hollanda'da devlet politikasının ikinci sırasındaki sorun aile içi şiddetle mücadeledir. Hollanda'da töre cinayetleriyle ilgili, ülkemizin de üye olduğu Ekspertiz Kurumu bulunmaktadır. Onların da en büyük sorunu sağlıklı verilere ulaşamamasıdır.
- Gelişmiş ülkelerde polis en son noktada devreye girmektedir. Kadınların polise başvurmadan önce başvurabilecekleri sivil toplum örgütleri, barolar, devletin finanse ettiği ve gizliliğine güvenilen, uzmanların bulunduğu sivil mekanizmalar bulunmaktadır. Söz konusu yapıda kadın adını ve adresini vermeden sorununu bir uzmana anlatabilmektedir. Böylece aile içi şiddetle mücadelede olay polise intikal ettirilmeden önce %90 oranında çözülebilmektedir.
- Ülkemizde de benzer bir yapı oluşturulması mümkündür. Örneğin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ya da Sağlık Bakanlığı gibi kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde buna özel birimler ihdas edilebilir. Üniversiteler, araştırma merkezleri, belediyeler, valiliklere bağlı merkezler öngörülebilir. Gelişmiş ülkelerde mağdur destek ünitelerinin finansmanı büyük ölçüde belediyelere aittir. Ancak ciddi bir güvenlik problemi ortaya çıkarsa -çoğunlukla görüşmeleri yürüten kamu kuruluşundaki yetkililerce- konu polise intikal ettirilmektedir.
- Avusturya'da konuyu STK'lar takip etmektedir, Hollanda'da Belediyeler, İngiltere'de yine STK'lar süreci takip etmektedir.

Aile İçi Şiddetle Mücadelede Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- Aile içi şiddetin bugüne kadar sadece bir güvenlik sorunu olarak algılanması ve sosyal çözümlerin gerçekleştirilememesi, güvenlik tedbirleri ile sosyal tedbirler arasındaki eşgüdümün sağlanamaması,
- Sosyal hizmetleri yerine getiren teşkilatların yapısal sorunlarının giderilmesi, modern ve çağdaş hizmet üretme kapasitelerinin geliştirilmesi ve bu yönde gerekli yasal düzenlemelerin yapılması,
- Sosyal, kültürel, eğitimle ilgili çağdaş uygulamaları da içeren şiddetle mücadeleye yönelik özel bir yasanın yürürlüğe konulamaması (Kanun hazırlanırken başarılı olmuş diğer ülke

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

uygulamaları da göz önünde bulundurulmalıdır. Şiddetle ilgili sebepleri ve çözüm önerilerini içeren geniş alan çalışmaları ve akademik çalışmalar yapılarak yasal düzenlemeler sürecinde bunlardan yararlanılmalıdır),

- Yeni kanun ile şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan bireye uygulanacak yaptırımlar artırılmalı, bu kişilerin tedbir kararlarına uymaması halinde yakalanmalarına ve tutuklanmalarına imkân tanıyan düzenlemeler yapılmalı,
- Mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde aile mahkemesi hâkimleri çalışmadığı için acil durumlarda kolluk amirlerine de tedbir kararlarını alma ve uygulama yetkisi verilmeli,
- Ülkemizde mağdur destek üniteleri, danışma merkezleri ve sığınma evleri son derece yetersizdir. Sığınma evi bulunmayan illerde sığınma evi açılması ve bu yerlerin gizliliğinin sağlanması yönünde gerekli düzenlemeler yapılmalı,
- Sığınma evleri, ilk adım istasyonları veya müdahale/danışma merkezleri 7/24 esasına göre çalışmalı ve özellikle kolluk birimleriyle koordine içerisinde bulunmalı,
- Şiddet mağduru kadını mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde sığınma evine veya çeşitli barınma yerlerine yerleştirmenin önündeki zorluklar kaldırılmalı,
- Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadelede sağlıklı veri toplanabilmesi amacıyla ulusal bir veri toplama sistemi geliştirilmeli,
- Gelişmiş ülke uygulamaları incelendiğinde; polisin, mağdurla çok az muhatap olduğu ve tamamen soruşturmaya yönelerek şüpheliye ilişkin görevlere yoğunlaştığı görülmektedir. Bu ülkelerde mağdurla ilgili hizmetleri yürütmek ve ikincil mağduriyetlerin önüne geçmek amacıyla polisin dışında oluşturulmuş mağdur destek üniteleri bulunmaktadır. Şiddet mağduru kadın bu birimlere getirilerek psikolojik destek sağlanmakta ve korunma ihtiyaçları tamamen polisin haricindeki mekanizmalar aracılığıyla hizmet yürüten bu birimler tarafından giderilmektedir. Bu hizmetlerin ülkemizde de hayata geçirilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalı,
- Bu konuda hizmet yürüten sosyal hizmet birimlerince takip edilen şiddet hatlarının ve çağrı merkezlerinin etkinliği artırılmalı,
- Bu alanda ülkemizde yapılan bilimsel araştırma ve akademik çalışmaların uygulamalara yön verecek nitelikte değildir. Birçok üniversitede kadına yönelik şiddet konusunda araştırma merkezleri kurulmuştur. Bu merkezlerin mevcut durumu analiz ederek ihtiyaçları belirleyecek ve kamu politikalarına yön verecek alan araştırmaları yapmaları gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının da kendi politikalarını belirlerken bu çalışmalardan istifade etmelerinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Gelişmiş pek çok ülkede polis teşkilatları, toplumsal bir sorunla ilgili politika belirlerken üniversitelerle ve akademik kişilerle işbirliği içerisinde hareket etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

07/12/2011 HSYK Genel Sekreter Yardımcılarından Tetkik Hâkimi Mahmut CEVİZLİKOYAK:

- Aile ve Çocuk Mahkemeleri gibi ihtisas mahkemelerinde istihdam edilmekte olan uzmanların işe alımında ve eğitiminde çeşitli eksiklikler vardır. Adalet Bakanlığı tarafından alınmakta olan bu uzmanlar, ÖSYM tarafından yapılan merkezi sınav sonucu ile doğrudan psikolog, pedagog veya sosyal çalışmacı olarak mahkemelerde istihdam edilmekte olup, göreve başlamadan önce hizmete yönelik herhangi bir eğitime tabi tutulmamaktadır. Aday memurluk dönemi sonrasında asaleten atanan ve mahkeme kararına esas olacak nitelikte görüş bildiren raporlar tanzim eden bu uzmanlar sadece mahkemelerde belirli süre çalışarak tecrübe kazanmaktadırlar. Uzmanlar Adalet Bakanlığı tarafından dönemsel olarak eğitime alınıyor iseler de bu konuda yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır.
- Uzmanlar ayrıca suça sürüklenen çocuklar alanında çalışmak üzere Cumhuriyet Savcılıklarında da görevlendirilmektedirler. Çocukların ifadeleri alınırken zorunlu olarak uzman bulunması gerekmektedir. Yine mahkemelerde de ifade esnasında bulunmaları zorunludur. Uzmanlar, suça sürüklenen çocuklar bakımından çevre değerlendirme sosyal inceleme raporları hazırlayıp mahkemeye sunmaktadırlar. Çocukların suçun farik ve mümeyyizi olup olmadıklarına, temyiz kudretinin bulunup bulunmadığına işledikleri fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin olup olmadığına dair mahkeme kararına esas olacak nitelikte raporlar hazırlama görevleri de mevcuttur. Üniversiteden yeni mezun bir uzman aile içi şiddete maruz kalmış bir çocuğun geliştireceği davranışları, tepkileri konusundaki belirtileri ancak uzun süreli bir tecrübe ile öğrenebilecektir. Uzmanlar gibi hakim ve savcılar da bu hassas konuda dönemsel olarak eğitime alınması gerekmektedir.
- Hakim ve savcı eğitimleri her yıl düzenlenen eğitim planı kapsamında Adalet Akademisiyle işbirliği içinde yürütülmektedir. Adalet Akademisi, Aile ve Çocuk Mahkemesi hakimlerini dönemsel olarak eğitime almaktadır, bu uygulamaya devam edilmesi çok önemlidir. Aile Mahkemelerinin kuruluş kanununda Aile Mahkemesi hâkimlerinin evli ve bu alanda yüksek lisans yapmış kişilerden olması arandığından, yetkilendirmede mümkün olduğunca bunlara riayet edilmeye çalışılmaktadır. Ancak genç hakim ve savcılarının yoğunluğu ve aile mahkemesi kurulamayan yerlerde Asliye Hukuk Mahkemelerinde görevli hakimlerin nitelikleri düşünüldüğünde bunun çok da mümkün olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Birçok hakim ve savcı, mesleğin başında bekar, 35 yaşına henüz gelmemiş veya bu alanda yüksek lisans yapmamış olabilmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi için ihtisas mahkemelerinin yargı alanlarının genişletilmesi gerekmekte olup böylece kanunda aranan nitelikleri taşıyan hâkimlerin bu mahkemelerde görevlendirilmesi sağlanacaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Aile içi şiddet sonrasında kadınla ilk muhatap olan kişiler Cumhuriyet Savcılarıdır. Büyük il merkezlerinde savcılıklarda uzmanlık büroları kurulmakta, Çocuk bürolarında görevli savcılar bu alanda uzmanlaşmaya çalışmaktadır. Çocuklara karşı ya da aile içi şiddette de bu uzman savcıların yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ancak küçük yerlerde bir ya da iki savcı görev yaptığından bu şekilde belli bir suça özgüleme yapılabilmesi pek mümkün olmamaktadır. Bu şekilde uzmanlaşan savcıların da sayısının artırılması ve psikiyatri alanında uzman bir kişinin refakatinde sağlıklı bir soruşturma yürütülmesi gerekmektedir.
- Aile içi şiddetin yargı safhasına gelmeden önce önlenmesi gerekmektedir. Şiddet veya istismar ortaya çıktıktan sonra alınacak tedbirler var ise de mühim olan olayın bu aşamaya gelmemiş olmasıdır.

Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) toplum yapısına göre değerlendirilmesi yapılarak belirlenmiş çeşitli düzenlemeler vardır. Örneğin eşe karşı uygulanan şiddet şikâyetine tâbi değildir. Bu durum aynı zamanda sosyolojik olarak olayın Adliyeye intikalini önüyor olabilir ya da sonradan şikâyetten vazgeçememe korkusu baştan şikâyet etmenin önünü kapatabiliyor olabilir. Yeni tasarıda aile içi şiddette şikâyetten vazgeçilse bile takibin devam edeceği düzenlenmiştir çünkü bu olay ileride daha büyük vakıalara dönüşebilir.
- Sanık yönünden cezaların ıslah edici olması gerekir. Ceza bittikten sonra devam eden aile birliğinde davranış da devam edebileceğinden, süreç zarfında hapisle beraber ayrıca psikolojik tedavi ve eğitim verilmesi konusunda yasal düzenleme yapılabilir.
- Burada en fazla ihmal edilen şiddet mağdurlarının da psikolojik desteğe ihtiyaçları olduğudur. Bunların da tedavisi düşünülebilir. Bu konuda kadın sığınma evleri vs. çalışmalar var ise de aile birliğinin devam etmesi ihtimalinde burada alınacak tedbirlerin de öngörülmesi gerekir. Eşin evden uzaklaştırılması gibi ceza mahkemesince verilen tedbir (hapis cezasına seçenek yaptırım) kararları denetimli serbestlik bürolarınca; aile mahkemesince verilen tedbir kararı Cumhuriyet savcılığı aracılığı ile emniyet birimlerince takip edilmektedir. Bu büronun çalışmasında kolluk birimleri ile irtibatlı olunması; kararın kolluk tarafından da takibi gerekmektedir.
- Bir suç işlendiğinde karakola ya da doğrudan savcılığa başvurulabilir. Savcılar normalde soruşturmayı kolluk aracılığıyla yapmaktadırlar. Ancak mağdur çocuk ise savcı soruşturmayı mevzuat gereği doğrudan yapacaktır. Kişi doğrudan karakola gitmiş, ilk ifadesi burada alınmış ise olayların üstünün kapatılmaması adına kolluğun da bu alanda uzmanlaşmış olması gerekir. Emniyet bünyesinde bulunan çocuk bürolarında çalışan personelin de eğitilmiş olması önemlidir.
- HSYK, hâkim ve savcılarının atamalarını ve müstemir yetki gereği mahkemelerde görevlendirmelerini yapmaktadır. Cumhuriyet savcıları arasındaki iş bölümü ise Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yapılmaktadır. Çocuk bürolarında görevlendirilip görevlendirilmeme hususu da de bu yetkiye dâhildir. HSYK ile işbirliği içerisinde görevlendirilecek savcılarının nitelikleri konusunda işbirliği yapılması düşünülebilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Dönemsel olarak yapılan hakim ve savcı eğitimini işbirliği içinde devam ettirmek önemlidir.

- Mahkemelerde görev yapan sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagogların eğitimleri de Adalet Bakanlığınca yerine getirilmelidir. Sınavlarının kademelendirilmesi ve uzmanların staj eğitimi sonrası mahkemede görevlendirilmeleri düşünülebilir. Hâlihazırda bu alanda Adalet Bakanlığınca yürütülen bir eğitim bulunmamaktadır.

20/12/2011 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ankara 2 numaralı Kadın Sığınma Evi Ziyareti:

- Kadın sığınma evlerinde norm kadro bulunmamaktadır. Henüz bir yönetmelik mevcut değil, hazırlanmakta olan Kanun Tasarısı kabul edildiği takdirde standardizasyon çalışmalarına başlanacaktır.
- Kuruma başvuran kadının sürecini takip eden sosyal çalışmacıdır. Çocukların bakımına dair hizmet alanında bugüne kadar aksaklıklar yaşanmıştır. Yeni yapıda çocuk gelişimciler de istihdam edilmektedir. Ek olarak, kadınların çoğunun ilaç kullandığı, psikiyatrik rahatsızlığının olduğu düşünülürse kurumda hemşireye de ihtiyaç olduğu rahatlıkla söylenebilir.
- Sığınma evine daha çok kimsesiz ya da aile desteği bulunmayan kadınlar müracaat etmektedir. Aile desteği alabilen kadın zaten evinden çıkmamayı tercih etmektedir.
- Erkek şiddeti maalesef yalnızca kadına değil, çocuğa, kadının ailesine de yönelik olduğu için kadının hareket alanı daralmaktadır. Bu noktada kadın sığınma evi devreye girmektedir. Zira kadın yalnızca kendini değil, ailesini de korumak için kuruma sığınmaktadır.
- Gizliliği sağlamak için titizlik gösterilmesine karşılık, iletişim imkânlarının çok kolaylaştığı günümüzde gizlilik her zaman temin edilememektedir. Bu nedenle kadınların eşleri tarafından bulunma oranı çok yüksektir.
- Kadınlar mesai saatleri içinde aile danışma merkezleri aracılığıyla, mesai saatleri dışında ise karakollar aracılığıyla kuruma yerleştirilmektedir.
- İlk kabul bölümünde kadınla sosyal hizmet uzmanı tarafından yapılan görüşmede vaka tespiti yapılarak kadının ailesine gönderilmesi, adli yardım, konukevi ya da diğer acil işler hususunda karar verilerek kadına yardımcı olunmaktadır. Güvenlik sıkıntısı var ise kadın başka bir ile gönderilmekte, büyük bir sıkıntı yoksa bulunduğu ildeki bir sığınma evine yerleştirilmektedir. İlk kabule gelinen günün ertesi günü durum neticelenmektedir.
- Ankara'da esas başvuru alan yer Aile Danışma Merkezidir. Buraya 183 numaralı hat aranarak, sağlık kuruluşları, karakollar ya da toplum merkezleri vasıtasıyla ulaşılmaktadır. Karakolların hepsi sosyal hizmetlerin işleyişi konusunda bilgi sahibidir. Kadın karakola gittiğinde Aile Danışma Merkezi ya da İl Müdürlüğüne yönlendirilmektedir. Mesai saatleri içindeki başvurular daha çok bu merkezlere yapılmaktadır. Sosyal Hizmetlere ait 1

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

tane ADM bulunmakta olup özel merkezler de mevcuttur. ADM aracılığı ile başvuru alan 3 il bulunmaktadır. Normalde bu görevi İl Müdürlükleri yerine getirmektedir.

- 2007 Yılında Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü arasında “Aile İçi Şiddet Mağdurlarına ve Mağdur Çocuklara Yönelik Verilen Hizmetlerin Kurumsal Kapasitesinin Arttırılması ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Protokol” imzalanmış olup kadının sığınma evine yerleştirilmesi kapsamındaki işlemler süratle tamamlanabilmektedir.
- Her ilde mutlaka sığınma evi olmalıdır. Ancak hâlihazırda da büyük illerin sığınma evi sayıları ve kapasiteleri yetersizdir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı her ilde sığınma evi kurmayı ve acil müdahale edilebilmesi için sistemi hızlandırmayı hedeflemektedir. Taşradan da bulduğu ilk otobüse atlayarak büyük ile gelen kadınlar mevcuttur.
- Kapasite ve sayı artışı sistemin de hızlanmasını sağlayacaktır.
- Ülkemiz genelinde toplam 53 adet Bakanlığa, 25 adet yerel yönetimlere ve 3 adet sivil topluma ait kadın sığınma evi bulunmaktadır. Sığınma evleri Avrupa Birliği normlarına uygun değildir.
- 12 yaşından büyük erkek çocuk sığınma evine alınamadığı, yuvaya yönlendirildiği ve anne de çocuğundan ayrılmak istemediği için bu noktada sıkıntı yaşanmaktadır.
- Hamile küçük bir kızın nereye yerleştirileceği de sıkıntı doğurmaktadır. Erken yaş gebeliği bulunan kişiler konukevine alınmaktadır fakat bu durum çok normal değildir.
- Fuhuşla uğraşan kadının da kuruma girmesi yasaktır. Bu konuda da ihtisaslaşmış sığınma evi kurulması için çalışma yapılması düşünülmektedir.
- Özürlü kadınlar için elverişli koşullara sahip sığınma evi mevcut değildir.
- En önemli sorun ihtisaslaşma eksikliğidir. Sığınma evinin ihtisaslaşmış olmaması, hizmetlerin ayrıştırılmaması kurumun etkin hizmet vermesini engellemektedir. Bu durum, sığınma evinde kalan her grubu travmaya uğratmaktadır.
- Kurumda kalma süresi 3 ay olmakla beraber ihtiyaca göre artırılmaktadır. Kadın sığınma evi personeli 24 saat hizmet vermektedir.
- Stüdyo tipi ev yapılanması olabilir.
- Kadının burada kaldığı süre zarfında psikolojik, sosyal ve ekonomik olarak güçlenerek ayrılması hedeflenmektedir. Bu nedenle, kadını meslek sahibi yapacak kurslar, İŞ-KUR’la ortak çalışmalar faydalı olabilir. Kadınların Kurumdan İŞKUR sistemine giriş şifresi ile başvuru yapmaları da mümkündür. Ancak sığınma evi sonrasında kadınlara iş garantisi öngörülmesi durumun istismar edilmesine de sebep olabilir.
- Kadınların yeteneklerine göre yönlendirmelerine yardım edilmekte; eğitim durumlarına uygun kurslara yönlendirme yapılmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Maalesef polis merkezine başvuruda bulunan erkeğe, buradaki görevli memurlar da, iyi niyetli bir şekilde, sığınma evi bilgilerini verebilmektedir. Buradaki memurların da ciddi eğitim alması gerekmektedir. Sığınma evine gelen erkeğe bilgi verilmemektedir.
- Gizliliğin temini bakımından gizli kayıt sistemi, kayıt karartma gibi mekanizmalar oluşturulması düşünülebilir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hazırladığı yasa taslağında bu gibi önlemler mevcuttur.
- Sığınma evinin hedef kitlesi daha çok eğitim seviyesi çok düşük hatta okuryazarlığı dahi bulunmayan kadınlardır.
- Şiddet gösteren erkeğin öfkesi dinmemekte dolayısıyla onun da rehabilitasyonu gereklidir. Bu noktada salt cezalandırmanın yetersiz kaldığı çok açıktır.

23/01/2011 Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi Sayın Nazan Moroğlu:

- Bakanlığın adının “Kadın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” olarak değiştirilmesi yerinde olacaktır. Kadın kuruluşlarının ortak görüşü de bu yöndedir.
- Şiddet konusunda tam anlamıyla bir koordinasyon kurumu kurulduktan sonra çalışma yapılmalıdır. Merkezi bir yapının oluşturulması ve sorunların tespit edilmesi gerekir.
- Hürriyet Gazetesi tarafından 2007 yılında kurulan “Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı”na yapılan başvuruların %25’ini polis merkezlerinden yapılan başvurular oluşturmaktadır. Kolluk görevlileri şiddet mağduru kadınların nereye yerleştirileceği konusunda yol göstermesi bakımından bu hattı aramayı tercih etmişlerdir. Bahse konu hatta 24 saat süreyle hukukçu, psikolog gibi alan uzmanları hizmet vermektedir. SHÇEK bünyesinde kurulan “Alo 183” hattı son 6 aydır sağlıklı hizmet vermektedir. Daha öncesinde aramalara cevap verilmediği zamanlar dahi olmuştur.
- TÜKD Ortak Projesinin birinci yılı sonunda yapılan değerlendirme toplantısında, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasaların çıkarılmasının yeterli olmadığına dikkat çekilmiş, okulöncesi eğitimden başlamak üzere eğitimin her kademesinde toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin müfredata alınması, tüm ilgili kurum ve kuruluş arasında eşgüdüm kurulması, kadın kuruluşlarının deneyimlerinden yararlanılması ve kararlı bir devlet politikası belirlenmesi ve uygulanması gerektiği önemle vurgulanmıştır.
- Hukuk fakültelerinde programa eklenecek “kadının insan hakları” konulu dersler, gelecekte hâkim-savcı-avukat olacak öğrencilerin konuya olan duyarlılıklarını artıracaktır. Kanunda “derhal” biçiminde öngörülmesine rağmen çoğu aile hâkimi en az iki ay sonrasına duruşma günü vermektedir. Temyiz yolu açık olmadığından dava dosyaları Yargıtay incelemesinden geçmemekte; her hâkimin uygulaması farklılık gösterdiğinden uygulama birliği bulunmamaktadır.
- Öğretmenlere, kolluk görevlilerine yönelik hizmet içi eğitim; hukuk fakültesi ve öğretmen okulu öğrencilerine, okul öncesi çocuklara verilecek eğitimler büyük önem arz etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından ilk olarak Barolar, kadın alanında çalışan STK'lar beklenirken Diyanet İşleri Başkanlığı ile “aile” konulu bir protokol yapılmıştır. Söz konusu protokolde kadının birey olarak ele alınması bir yana, iki ferdin eşit haklarından dahi bahsedilmemiştir.
- Uzun soluklu ve kararlılıkla sürdürülecek çalışmalarla şiddetin önlenebileceğine inanılmaktadır. Bu açıdan Anaokulundan başlayarak şiddetin önlenmesinde eğitimin önemine dikkat çekmek gerekir. Cumhurbaşkanlığı tarafından şiddet konusunda yürütülen araştırma kapsamında TÜKD tarafından sunulan öneriler de bu yöndedir.

02/02/2012 Ankara Barosu Başkanı Avukat Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU, Ankara Barosu Genel Sekreteri Avukat Sema AKSOY ve Ankara Barosu Yönetim Kurulu Üyesi (Gelincik Projesi Başkanı) Avukat Hilal AKDENİZ:

- Gelincik projesi kadına ve çocuğa karşı şiddetle hukuki yoldan mücadele projesidir. Şiddet olaylarının %92'si istatistiklere intikal etmemektedir. Bugün toplumda mücadele edilemeyen şiddet %8'lik kısma tekabül etmektedir.
- Yaklaşık 20 yıl önce ilk olarak Ankara Barosu'nda ve daha sonra İstanbul, İzmir gibi birkaç büyük baroda kurulan Kadın Hakları Danışma Merkezleri bulunmaktadır. Merkez Adliye içinde bir odada hizmet vermektedir. Kadın hakları hareketinden gelen ve gönüllülük esasıyla çalışan bir avukat tarafından şiddet gören kadına yapılanın suç olduğu, savcılığa, adli tıbbı vb. yerlere gitmesi gerektiği bilgisi verilerek hukuki yardım sunulmaktadır. Avukat hukuki süreci başlatmak niyetinde olan kadına gerekirse bir dilekçe hazırlamaktadır. Ancak şiddet görmüş ve ekonomik imkanları yetersiz olan bir kadın, sonraki süreci kendi başına yürütemeyeceğinden etkili bir mücadele söz konusu olamamaktadır.
- Kadın Hakları Merkezinden kaynaklanan yoğun bir kadın hakları birikimi bulunan Ankara Barosu, danışma hizmetinin ötesine geçerek akut vakıalara müdahale edebilmek üzere Gelincik Merkezi'ni kurmuştur. Merkezin kadın hareketinden gelen, yaklaşık 30 kişilik 10 ila 25 yıllık kıdemi bulunan, uzmanlaşmış gönüllü kadın avukat üyesi bulunmaktadır. “Kurmay heyet” olarak adlandırılan bu avukatlar, Merkezin stratejisini belirlemekte; yönlendirmeleri, danışmaları yapmakta, dosyaları kontrol etmektedirler. En önemli özellik ise Türkiye'nin her yerinden 1 kontöre ulaşılabilen 4444306 no'lu, merkez telefonunu arayan kişilerin karşısına operatörün değil 7 gün 24 saat bu kurmay avukatlardan birinin çıkmasıdır. Gündüz istihdam edilen avukatlar telefonlara cevap verip, ön eleme yaptıktan sonra, Merkezde nöbet tutan 30 kurmay avukattan biri görüşmeyi devralmaktadır. Hassas, yargılamayan ve yanlış yönlendirmeyen bir konuşma yapılması gereğine istinaden şiddet mağduru kadınla uzmanların muhatap olması icap etmektedir.
- Şiddet geceleri en tehlikeli boyuta ulaştığından gece yapılan aramalara doğrudan kurmay avukatlar cevap vermektedir. Saat 21:00-23:00 arası şiddetin yoğun olarak uygulandığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

saatlerdir. 23:00-01:00 arası ise kadınların Merkeze telefonlarının yoğunlaştığı saatlerdir. Merkezin hizmete girdiği 3 Nisandan bu yana ağırlıklı olarak Ankara'dan olmak üzere Türkiye çapında 9 bini aşkın telefona cevap verilmiştir.

- Gece öğrenilen vakialarda can güvenliği açısından gerekli değilse acil müdahale yapılmamaktadır. Ankara'da Ankara Valiliği ve Emniyet ile yapılan protokoller dolayısıyla müdahale imkanı kuvvetlidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile de konuya ilişkin protokol imzalanmıştır.
- Müdahale için genellikle sabah olması beklenmektedir. Mağdurlar aranmak istemeyeceğinden kendilerinin araması beklenmekte; “siz mi gelirsiniz, biz mi sizi aldıralım” sorusu sorulmaktadır. Şiddet gören kadın ya ekonomik gücü olmayan ya da mevcut gücüne ulaşımı şiddet uygulayan tarafından engellenen kadın olduğundan, bu soru çok etkilidir. Bin kez aramayı düşünüp vazgeçmiş, sonuç olarak merkeze ulaşmış bir kadına “kalk sen gel” demek onu çözümsüzlüğe itmek anlamına gelecektir.
- Ankara Barosu Merkez hizmetlerinde kullanılmak üzere iki araç satın almıştır. Ancak aynı anda 4 yere araç gitmesi gerektiğinde araç sayısı yetersiz kalmaktadır. Şiddet gören kadını şoför ve kadın baro personeli alıp getirmektedir. Güvenlik endişesi var ise ilgili karakoldan destek alınmaktadır.
- Merkeze gelen kadın, kurmay avukatla birebir görüşme yapmakta; eğer hukuki süreci başlatmak isterse, anlayacağı şekilde yol haritası çizilmektedir. Şayet kadın hukuki mücadelede kararlıysa, ihtiyaç duyduğu ve danışmanın ötesine geçerek elinden tutacak bir avukat tahsis edilmektedir. Bu şimdiye kadar hiçbir yapıda verilmemiş bir hizmettir. Yaklaşık 170 adet, eğitilmiş, şiddetle mücadelede uzman ve şiddet gören kadının dilinden anlayacak şekilde özel kurslara tabi tutulmuş ve sınavla sisteme dâhil edilmiş 5-6 yıllık tecrübesi bulunan erkek ya da kadın avukat mevcuttur. Özel bir listede kaydı tutulan bu avukatlar, listeden çağırılmakta ve ihtiyaç halinde karakola değil, Merkeze gelmektedir. Merkezde, kurmay avukat, genç avukat ve mağdur üçlü bir görüşme yaptıktan sonra güven ilişkisi tesis edilirse, o andan itibaren boşanmadan suç duyurusuna, aile içi şiddete ilişkin her müracaatı aynı avukat yapmakta böylece kadının her bir başvuru için ayrı avukata giderek travmayı yeniden yaşaması engellenmektedir. Gelincik Merkezinde bu şekilde avukat atanan vakıa sayısı Nisan 2011'den beri 800'ü geçmiştir. Merkez tarafından verilen tüm bu hizmetler ücretsizdir.
- Şiddet mağduru kadın, tahsis edilen avukatla adliyeye gittiğinde aile içi şiddete özel müracaat savcısına başvurarak ifade vermekte; adli tıba ve 4320 sayılı Yasa kapsamındaki başvuru için aile mahkemesine de yine aynı avukatla gitmektedir.
- Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle belediyeleri ve Sosyal Hizmetlere ait kadın sığınma evlerinde, imzalanan protokoller gereği öncelikle Ankara barosundan gelen sığınma talepleri yerine getirilmektedir. Gelincik Merkezi vasıtasıyla yapılan başvurularda sıkıntı yaşanmamakta ise de sığınma evlerinin yetersiz olduğu bir gerçektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Ankara Barosu Gelincik Merkezi tarafından verilen akut hukuki yardımın tanıtım, eğitim dosya masrafı, ulaşım gideri, avukatlara ödenen nöbet ücretleri gibi masrafları mevcuttur. Gönüllülük esası olsa da angarya yasağı sebebiyle avukatlara emeklerinin karşılığı olmayan, CMK ücreti benzeri bir ücret ödenmektedir. Avukatlara masraf ödenen kaynak adli yardım kaynağıdır. İlke kararına göre 1000.-TL ve daha az nakit geliri olanlar veya mevcut gelirine ulaşamadığını beyan edenler için kullanılmaktadır. Burada durum acil ise beyana itibar edilerek adli yardımdan avukat tahsis edilmesi söz konusudur.
- Yeni yürürlüğe giren Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun getirdiği peşin ödenen masraf avansı sistemine göre 4320 sayılı Yasa hariç boşanma vb. aile hukuku davalarında da 750-1000 TL gibi yüklü meblağlar ödenmesi gerekmektedir. Merkez hizmetleri kapsamında avans masrafın ödenmesi zaman zaman zorluk yaratmaktadır.
- Gelincik Merkezi'nin 444 43 06 numaralı "Alo Gelincik" hattı Türkiye'nin her yerinden aranabilmektedir. Ankara'dan yapılan aramalarda şehrin her köşesine rahatlıkla hizmet verilebilmekte ise de diğer illerden yapılan aramalarda Türkiye'nin hiçbir barosunda Merkezin karşısında muhatap bir birim bulunmamaktadır. Örneğin gece yarısı Batman'dan yapılan bir aramada mağdur Ankara Barosunun girişimleriyle polis operasyonu ile kurtarılmıştır. Ankara Barosunun Merkez yapısı kurumsal ise de diğer barolarda böyle bir yapı mevcut değildir. Bazı büyük barolar kadın hakları merkezinin varlığını yeterli görmekte; Gelincik Merkezi benzeri bir yapı ihdasına gerek olmadığını ifade etmekte ise de bu tamamen farklı bir yapılanmadır. Ayrıca Gelincik Merkezi bünyesinde verilen hizmet, maddi durumu avukata gitmeye elverişli olmayan kişilere yönelik olduğundan, sistemin serbest avukatlığa da olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır.
- 4320 sayılı Yasada yapılacak değişikliğin içine "aile içi şiddetle mücadelede barolar avukatlık hizmeti vermek üzere gerekli merkezleri kurarlar; merkezlerin ödeneklerinin nasıl ayrılacağı yönetmelikle belirlenir." şeklinde bir hüküm koyulması hukuki mücadelede büyük avantaj sağlayacaktır. Bu yöndeki önerimiz taslağa girmemiştir.
- Merkez faaliyetlerinden kaynaklanan diğer masraflar 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda yer alan özel hükümle karşılanmaktadır.(m.64/b) Hükümde İl Özel İdaresinin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebileceği ifade edilmiştir. Hükümün uygulamasının iki örneği 2011 ve 2012'de Ankara Barosu tarafından gerçekleştirilmiştir. Ankara Barosu eğitim için söz konusu hükümden yararlanarak geçen yıl 50.000.-TL, bu yıl 100.000.-TL destek almıştır. Hükümü bilen ve uygulayan başka baro mevcut değildir.
- Kısa mesaj yoluyla bağış toplamak için alınan izin ile Gelincik projesine tahsis edilen "4306" numarasına üç GSM operatöründen 5,00.-TL karşılığında mesaj gönderilebilmektedir. Yine söz konusu hat için Maliye Bakanlığıyla temasa geçilerek vergi muafiyetine dair mukteza çıkartılması sağlanmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Geliri Gelincik Projesine aktarılacak üzere tanınmış sanatçılar tarafından albümler hazırlanmıştır.
- Gelincik Projesine olağanüstü bir devlet desteği mevcuttur; hiçbir bürokratik engelle karşılaşmamıştır. Proje kapsamında Belediyelerle de eğitim çalışmaları yapılmış; mahallelere inerek eğitim çalışmalarına başlanmıştır. Proje kapsamında Valilik, Bakanlık bünyesinde talepler müthiş bir koordinasyon içinde kontrol edilmekte ve geri dönüş yapılmaktadır. Yine Belediyelerin çoğu da etkili çalışmaktadır.
- Projenin maddi imkânları yetersizdir; adli yardımdan gelen para ihtiyaçları karşılanamamaktadır.
- 3 Nisan 2011’de proje başlamadan önce 3 ay boyunca çok sayıda belediye, özel kurum, sivil toplum kuruluşu ile protokoller imzalanmıştır.

13/02/2012 Anne Çocuk Eğitim Vakfı (ACEV) Genel Müdür Yardımcısı Sayın Serkan KAHYAOĞLU

- Kız ve erkek çocuklarının sağlık, eğitim, gelişim, korunma alanlarındaki hizmetlerden eşit şekilde yararlanmaları için önlemler kanunda yer almalıdır.
- Kanunda kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin normal ve meşru görülemeyeceği ve aile içindeki her tür şiddetin yaptırımları tanımlanmalıdır. Kanunda bu bağlamda önleme, müdahale ve rehabilitasyonla ilgili yönlendirmeler yer almalıdır.
- Tüm çocuklara ve ailelerine yeterli yaşam standardı sağlanması için gerekli önlemler kanunda tanımlanmalı kurum ve kişilerin görevleri tarif edilmelidir.
- Hamilelikten itibaren sağlıklı gelişim olanakları kanunla güvence altına alınmalı ve özellikle alt sosyoekonomik seviyede yer alan risk altında yer alan ailelere destek kurumları tanımlanmalıdır.
- Çocukların gelişim sürecinde karşılaştıkları problemler ile ilgili ailelerin ve çocukların ihtiyaçlarına uygun sosyal ve eğitimsel destek olanaklarının oluşturulması kanunla güvence altına alınmalıdır.
- Çocuğa ve kadına yönelik riskleri fark etmeyi amaçlayan etkili ve ilgili tüm kurumları koordine eden bütüncül çalışan bir erken uyarı sistemi oluşturulmalıdır. Bu sistemde eğitim, sağlık, güvenlik alanlarında çalışan tüm kurumların birbirleriyle koordineli olarak çalışmasının yöntemleri kanunda tarif edilmelidir.
- Şiddete müdahale etmek sorumluluğu olan kamu görevlilerinin yeterince duyarlı olmamaları ve görevlerini yerine getirmemeleri durumunda yaptırımlar kanunda tanımlanmalıdır. Görev ihmalinden zarar gören şiddet mağdurunun mağduriyetinin giderilmesi için önlemler kanunda yer almalıdır.
- Şiddetin önlenmesi ve şiddete müdahale edilmesine yönelik tüm toplumda bilinç kazandırılması için çalışmaların teşvik edilmesi hazırlanacak kanunda yer almalıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

IV. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun alt komisyonu olarak “**Kadına ve Aile içi Şiddet Alt Komisyonu**”nun Kasım 2011 – Şubat 2012 tarihleri arasında yapmış olduğu çalışmalar ve alınan görüşler değerlendirildiği zaman aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

1. Kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin sonlandırılmasında önemli mesafe kaydedebilmek için öncelikle bir “Stratejik Eylem Planı” hazırlanmalıdır. Uluslararası en iyi uygulamaları da gözetererek hazırlanacak bu plan, 2012 yılında hazırlanıp, 2013 yılından itibaren beşer yıllık dönemler itibariyle uygulamaya konulmalıdır.
2. Toplumdaki bu sosyal problemin çözümü için bir yol haritası olacak olan bu plan kapsamında; yıllık programlar hazırlanarak ilgili kurumların sorumlulukları belirlenebilir. Bu çerçevede, üçer aylık icra programları ile hangi kurumun ne yapacağı, hangi kurumlarla işbirliği yapılacağı belirlenerek bir izleme mekanizması kurulabilir. Böylelikle, 2013-2018 ve 2018-2023 dönemlerini kapsayan 10 yıllık bir perspektif içinde stratejik planlar ve çalışmalar ile “Cumhuriyetimizin 100. yıl dönümü” olan 2023 yılına dönük kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin bir vizyonumuz ve hedefimiz olabilecektir.
3. Toplumun temelini teşkil eden “**AİLE MÜESSESESİ**”nde görülen çözülme ve zaaf toplumsal çözülmeye sebep teşkil edecektir. Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusu her ne kadar çözüm getirilmesi gereken önemli bir toplumsal bir problem ise de, burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus “Aile Müessesesinin korunması” olmalıdır.
4. Milletimizin geleceği, örf ve adetlerimizin gelecek nesillere intikalinin sağlanması açısından çocukları yetiştirmekle yükümlü olan aile fertlerini, birbirlerine yabancılaştıracak, kadın ve erkeği aileden uzaklaştıracak dolayısı ile aile yapısını bozucu ve sonucunda **aile fertlerini yalnızlığa sürükleyecek uygulamalardan** sakınılmasında fayda görülmektedir.
5. **Aile fertlerinin “eğitimi”** önemlidir. Ancak bu eğitimin temelinde; değer yargılarının geliştirilmesi, vicdani ve ahlaki karakterlerin sağlamlaştırılması, ekonomik gücün artırılması, tatmin edici iş imkânlarının temini ve geniş dünya görüşünün verilmesi hedef alınmalıdır.
6. **Karı ve kocanın ekonomik refah seviyelerinin yükselmesi**, birlikte meydana getirdikleri aile müessesenin dağılmasında bir etken faktör olmamalıdır. Refah arttıkça huzur ve mutluluğun artacağı düşüncesinin eğitimi verilmelidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

7. Aile içinde, kadın dışında şiddete maruz kalan diğer aile bireyleri ile ilgili projeler hazırlanmalı ve şiddet uygulayan koca ile diğer aile bireylerini bu yola sevk eden **sosyal, psikolojik ve ekonomik faktörler** üzerinde durulmalıdır.
8. **Basın ve medya kuruluşlarının**, basılı ve görsel yayınları yolu ile aile bireylerinin eğitilmesi konusunda ki yayınların kaliteleri üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. Söz konusu yayınların birleştirici ve yapıcı rolleri, birlik ve beraberliği teşvik edici, ahlak ve vicdani duyguları ön plana çıkarıcı, yanlışlıkları düzeltici, eğitici ve öğretici yayınlar olması konusunda düzenlemeler yapılmalıdır.
9. Kadın ve aile fertleri arasındaki şiddet konusunun çözümü için toplumda bir farkındalık yaratılması için, eğitilmiş nesillerin yetiştirilmesi önemlidir. Ana sınıfından itibaren başlayacak bu eğitim, hukuk fakültelerinin ders programlarına konulacak **“kadının ve aile fertlerinin insan hakları”** dersleri ile konuya duyarlı hakim, savcı ve avukatların yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
10. Toplumumuzda yer alan örf-adet uygulamaları sebebi ile şiddet görmüş **“kadınlarımız karakola müracaat”** etmekten her zaman imtina etmektedir. Bu sebep ile sorunlarını çözebilecek bir ön mekanizmanın tesis edilmesi son derece faydalı olacaktır. Bu konuda sivil toplum örgütlerinin çalışmalarından yararlanılabilir.
11. Aile birliği ilkesinden hareketle mağdur kadın koruma altına alınırken, şiddet uygulayan erkeğin hiçbir psikolojik ve sosyal telkine tabi tutulmadan mahkeme önüne çıkarılması problemi çözmek yerine büyütebilecektir. Bu sebeple şiddete yol açan faktörler ve kaynağı ortaya konulmalı **şiddetin daha doğmadan önlenmesine** yönelik tedbirlere ağırlıklı olarak yer verilmelidir.
12. Emniyet ve Yargı Teşkilatlarında stratejik bir yapılanma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Zira şiddete uğrayan kadınlarımız, emniyete başvuru noktasında çekingen davranmaktadırlar. Adliye ve emniyet teşkilatlarında **“kadına yönelik şiddetin başvuru noktası”** ibaresinin bulunduğu bölümlerin yer alması, toplumda bu soruna dönük bilincin artmasını sağlayacaktır.
13. Karakol ve mahkeme süreci başlamadan önce, aile müessesesinin yüceliği ve devamlılığını korumak için kurulacak olan bu **“ön mekanizma”** sosyolojik ve psikolojik desteklerin sağlanması açısından önem arz edecektir.
14. Kamu kurumları tarafından geliştirilen politikalar ile sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilen eylemler birbirleri ile uyumlu ve tamamlayıcı olmalıdır. **“Sağlıklı bir işbirliği mekanizması için kamu kurumlarının yol gösterici rolünü üstlenmesi”** etkin bir işbirliği ve koordinasyonu sağlamalıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

15. Kadına şiddet diğer bir yönü ile “ekonomik ve sosyal kalkınma sorunu” olarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda, **“Bölgesel Kalkınma Ajansları ile işbirliği”** imkânlarından faydalanılmalıdır.
16. Belirlenecek sosyal kayıpların topluma olan maliyeti muhtemel büyük ölçüde olacaktır. Bu nedenle, kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin önlenmesi için ciddi bir kaynak ayrılmalıdır. Gerekirse bunun için bir **“fon kurulmalıdır”**. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın bütçesi bu veriler dikkate alınarak oluşturulmalıdır.
17. Dünyada bazı ülkelerde görülen uygulamalarda ki gibi **“uygulayıcı birimlerle denetleyici birimlerin”** birbirinden bağımsız olması, sonuca ulaşmada etkinliğin artırılması açısından faydalı olacaktır.
18. Kadına ve aile bireylerine yönelik şiddetin rakamsal olarak hesaplanabilmesi, şiddet sonuçlarının topluma olan maliyetinin bilinmesi önem arz etmektedir. Bu çerçevede, **“sağlıklı bir veri akışının”** sağlanması ve ülke çapında bir veri tabanının oluşturulması bu maliyetin hesaplanabilmesi açısından son derece önemlidir.
19. Ekonomik gelişmişlik açısından ülkemizden çok daha geride bulunan **birçok gelişmekte olan ülkelerin bu konularda son derece kapsamlı ve gelişmiş ulusal eylem planları** vardır. Bu çalışmaların yakından takip edilmesinde fayda görülmektedir.
20. **Evlilik öncesinde**, eşlerin evlilik, ev, eş olma sorumlulukları ve aile içi iletişim konularında **eğitime** alınmaları, çocuk sahibi olmadan öncede annelik, babalık ve çocuk konusunda eğitim almaları hususunda öneriler getirilebilir. Araç kullanabilmek için eğitim gerekirken aile müessesesi kurma ve çocuk yetiştirme konusunda hiçbir eğitim öngörülmemiş olması önemli bir eksiklik olarak düşünülmelidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

EKLER:

EK 1- 81 İL VALİLİKLERİNİN VERİLERİ ve TABLOLAR

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı tarafından, Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddetin İncelenmesi Alt Komisyonu çalışmaları kapsamında, **81 İlin valiliklerinden** il sınırları içerisinde olmak üzere, 2008-2011 yılına ait **polis merkezlerine ve jandarma karakol komutanlıklarına** aile içi şiddet olayları kapsamında yapılmış olan başvuruları gösteren sayısal bilgiler talep edilmiştir.

Valilikler tarafından gönderilen veriler toplanırken, TCK'nin ilgili maddelerinde düzenlenen “Kasten Öldürme (Aile içi, Töre Saiki İle, Namus), Kasten Yaralama (Aile içi), Cinsel Taciz (Aile İçi), Cinsel Saldırı (Aile İçi) , Aile Fertlerine Kötü Muamele, Çocuğun Cinsel İstismarı, Eziyet (Üst Soy-altsoy-babalık, analık-eşe Karşı), Fuhuşa Teşvik Aracılık veya Zorlama (EŞ Üst Soy Kayın Üstsoy-Kardeş, Evlat Edinen tarafından), Kişi Hürriyetinden Yoksun Kılma(Üstsoy-Altsoy-Eşe Karşı), Reşit Olmayanla Cinsel İlişki, Birden Çok Evlilik, Hileli Evlenme, Dinsel Tören” fiillerinin “aile bireyleri arasında” işlendiği iddialarına istinaden kolluk mercilerine yapılan başvurular veya re'sen gerçekleştirilen müdahaleler üzerine kayıtlara intikal eden vakıaların sayısal bilgileri esas alınmıştır.

Değerlendirmeye esas olan veriler, kolluk mercilerine intikal ederek işleme tabi tutulan vakıalara ilişkindir. Çeşitli toplumsal, geleneksel ve kişisel sebeplerle yetkili mercilere bildirilmeyen vakıalar çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu sebeple verilerin aile içi şiddet vakıalarının gerçek durumunu göstermediği değerlendirmelerde dikkate alınmalıdır.

81 İlin Valiliğinden gelen 2008 – 2011 yıllarını kapsayan sonuçlar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

81 İL VALİLİKLERİNİN VERİLERİ (Şubat 2012)

İL SUÇ SAYILARI					İL NÜFUS SAYILARI			
İLLER	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
ADANA(1)	1.332	1.857	1.970	2.019	2.026.319	2.062.226	2.085.225	2.108.805
ADIYAMAN	223	325	315	359	585.067	588.475	590.935	593.931
AFYON	539	633	892	929	697.365	701.326	697.559	698.626
AĞRI	70	211	258	339	532.180	537.665	542.022	555.479
AMASYA	382	447	542	529	323.675	324.268	334.786	323.079
ANKARA	3.271	3.597	4.676	4.938	4.548.939	4.650.802	4.771.716	4.890.893
ANTALYA	1.858	2.065	2.670	3.142	1.859.275	1.919.729	1.978.333	2.043.482
ARTVİN	87	105	133	141	166.584	165.580	164.759	166.394
AYDIN	840	950	1.024	1.119	965.500	979.155	989.862	999.163
BALIKESİR	883	1.434	1.691	1.540	1.130.276	1.140.085	1.152.323	1.154.314
BİLECİK	154	280	309	677	193.169	202.061	225.381	203.849
BİNGÖL	73	108	118	106	256.091	255.745	255.170	262.263
BİTLİS	52	98	125	115	326.897	328.489	328.767	336.624

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BOLU	287	351	379	473	268.882	271.545	271.208	276.506
BURDUR	260	360	422	385	247.437	251.550	258.868	250.527
BURSA	2.239	2.726	3.224	3.184	2.507.963	2.550.645	2.605.495	2.652.126
ÇANAKKALE	330	500	574	570	474.791	477.735	490.397	486.445
ÇANKIRI	125	150	186	171	176.093	185.019	179.067	177.211
ÇORUM	353	411	479	463	545.444	540.704	535.405	534.578
DENİZLİ	1.245	1.582	1.967	1.904	917.836	926.362	931.823	942.278
DİYARBAKIR	581	836	1.051	1.279	1.492.828	1.515.011	1.528.958	1.570.943
EDİRNE	198	479	488	586	394.644	395.463	390.428	399.316
ELAZIĞ(2)				1.828	547.562	550.667	552.646	558.556
ERZİNCAN	159	219	223	271	210.645	213.288	224.949	215.277
ERZURUM	426	942	1.048	732	774.967	774.207	769.085	780.847
ESKİŞEHİR	794	905	1.047	1.077	741.739	755.427	764.584	781.247
GAZİANTEP	842	1.273	1.848	1.696	1.612.223	1.653.670	1.700.763	1.753.596
GİRESUN	260	364	399	416	421.766	421.860	419.256	419.498
GÜMÜŞHANE	48	69	54	115	131.367	130.976	129.618	132.374
HAKKARİ	39	42	55	62	258.590	256.761	251.302	272.165
HATAY	365	582	892	1.337	1.413.287	1.448.418	1.480.571	1.474.223
ISPARTA	756	1.052	1.114	1.166	407.463	420.796	448.298	411.245
İÇEL	1.044	1.382	1.842	2.112	1.602.908	1.640.888	1.647.899	1.667.939
İSTANBUL(3)	3.953	6.191	7.494	10.207	12.697.164	12.915.158	13.255.685	13.624.240
İZMİR	5.603	5.989	6.182	5.907	3.795.978	3.868.308	3.948.848	3.965.232
KARS	108	149	212	294	312.128	306.536	301.766	305.755
KASTAMONU	506	592	436	392	360.424	359.823	361.222	359.759
KAYSERİ	2.100	2.479	2.692	2.561	1.184.386	1.205.872	1.234.651	1.255.349
KIRKLARELİ	79	119	216	203	336.942	333.179	332.791	340.199
KIRŞEHİR	228	305	281	260	222.735	223.102	221.876	221.015
KOCAELİ	733	1.121	1.322	1.404	1.490.358	1.522.408	1.560.138	1.601.720
KONYA	1.484	1.947	2.195	2.396	1.969.868	1.992.675	2.013.845	2.038.555
KÜTAHYA	555	576	524	752	565.884	571.804	590.496	564.264
MALATYA	622	705	787	1.151	733.789	736.884	740.643	757.930
MANİSA	1.900	2.287	2.329	2.226	1.316.750	1.331.957	1.379.484	1.340.074
K.MARAŞ(4)	517	781	823	756	1.029.298	1.037.491	1.044.816	1.054.210
MARDİN	133	234	350	402	750.697	737.852	744.606	764.033
MUĞLA	1.015	1.330	1.048	1.152	791.424	802.381	817.503	838.324
MUŞ	121	171	144	223	404.309	404.484	406.886	414.706
NEVŞEHİR	235	307	380	348	281.699	284.025	282.337	283.247
NİĞDE	294	358	340	330	338.447	339.921	337.931	337.553
ORDU	206	462	441	481	719.278	723.507	719.183	714.390
RİZE(5)	318	309	404	369	319.410	319.569	319.637	323.012
SAKARYA	438	567	829	958	851.292	861.570	872.872	888.556
SAMSUN	966	1.144	1.282	1.535	1.233.677	1.250.076	1.252.693	1.251.729
SİİRT	165	223	288	344	299.819	303.622	300.695	310.468
SİNOP	122	109	192	168	200.791	201.134	202.740	203.027
SİVAS	557	712	550	358	631.112	633.347	642.224	627.056
TEKİRDAĞ	700	776	981	1.321	770.772	783.310	798.109	829.873
TOKAT	318	352	337	448	617.158	624.439	617.802	608.299
TRABZON(6)	87	404	460	439	748.982	765.127	763.714	757.353

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TUNCELİ	63	61	122	107	86.449	83.061	76.699	85.062
Ş.ÜRFA	376	532	839	1.062	1.574.224	1.613.737	1.663.371	1.716.254
UŞAK	320	451	469	472	334.111	335.860	338.019	339.731
VAN	324	410	423	311	1.004.369	1.022.310	1.035.418	1.022.532
YOZGAT	204	371	393	360	484.206	487.365	476.096	465.696
ZONGULDAK	583	703	820	757	619.151	619.812	619.703	612.406
AKSARAY	238	431	542	460	370.598	376.907	377.505	378.823
BAYBURT	49	41	62	66	75.675	74.710	74.412	76.724
KARAMAN	299	375	418	479	230.145	231.872	232.633	234.005
KIRIKKALE	191	327	292	307	279.325	280.834	276.647	274.992
BATMAN	163	184	247	51	485.616	497.998	510.200	524.499
ŞIRNAK	102	144	156	162	429.287	430.424	430.109	457.997
BARTIN(7)	99	112	131	376	185.368	188.449	187.758	187.291
ARDAHAN	118	150	157	188	112.242	108.169	105.454	107.455
İĞDIR	148	193	261	228	184.025	183.486	184.418	188.857
YALOVA	153	235	303	398	197.412	202.531	203.741	206.535
KARABÜK	213	191	288	321	216.248	218.564	227.610	219.728
KİLİS	60	100	137	117	120.991	122.104	123.135	124.452
OSMANİYE	238	345	442	549	464.704	471.804	479.221	485.357
DÜZCE	145	197	221	462	328.611	335.156	338.188	342.146
TOPLAM	48.264	62.587	72.257	80.398	71.517.100	72.561.312	73.722.988	74.724.269

İl suç sayıları Valiliklerden, nüfus verileri TÜİK Web Sitesinden Alınmıştır.

Açıklama:

1. (Adana Emniyet Verileri 2011/11 Aylık)
2. (Elazığ 4 Yıllık Top. Veri Gönderilmiştir 2011 Toplamına Yazılmıştır)
3. (İstanbul Emniyet 2008 Verileri, Kasten Yaralama, Cinsel Taciz, Cinsel Saldırı, Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Bırakma Verileri Yoktur)
4. (K.Maraş İl Jandarma Olay Sayısı Olarak Verilmediğinden Eklenememiştir.)
5. (Rize Emniyet Verileri 2011/11 Aylık)
6. (Trabzon 2008 Emniyet Verileri Yoktur.)
7. (Bartın Emniyet Verileri 14.12.2011 Göredir. İl Jandarma Verileri (252 Adet) 4 Yıl Toplam Verilmiş Bu 2011 Toplamına Eklenmiştir.)

EK 2- ULUSAL VE ULUSLARARASI MEVZUAT

Ulusal Mevzuat

1. Anayasa
2. 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun
3. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
4. Türk Medeni Kanunu
5. Türk Ceza Kanunu
6. Belediye Kanunu
7. Devlet Memurları Kanunu
8. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun
9. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

10. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu
11. Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik
12. Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik
13. Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik.
14. Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği
15. Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması konulu 2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi
16. Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi
17. Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi konulu 2004/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi
18. Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu konulu 2007/6 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi
19. 2010/14 Sayılı Kadın İstihdamının Arttırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Konulu Başbakanlık Genelgesi
20. Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Konulu 2006/35 Sayılı Adalet Bakanlığı Genelgesi

Uluslararası Anlaşmalar ve Yazılı Mevzuat

1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
3. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi(Cedaw)
4. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

NOTLAR

- i Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,
<http://www.kadininstatusu.gov.tr>
- ii The UN Trust Fund Annual Report 2010, (çevrimiçi) http://www.unwomen.org/wp-content/uploads/2011/03/UNTF_AnnualReport2010_en.pdf
- iii CRS Report for Congress, International Violence Against Women: U.S. Response and Policy Issues (çevrimiçi) <http://www.fas.org/sgp/crs/misc/RL34438.pdf>
- iv UN Women 2011, (çevrimiçi) <http://www.endvawnow.org/en/articles/299-fast-facts-statistics-on-violence-against-women-and-girls-.html>
- v The UN Trust Fund Annual Report 2010
- vi National Organization for Women
(çevrimiçi) <http://www.now.org/issues/violence/stats.html>
- vii Report for Congress, International Violence Against Women: U.S. Response and Policy Issues
- viii UN Women Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı (2011) Raporu'ndan derlenmiştir. Handbook for National Action Plans On Violence Against Women, (çevrimiçi) <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/handbook-for-nap-on-vaw.pdf>

ÜLKER GÜZEL
Ankara Milletvekili

OYA ERONAT
Diyarbakır Milletvekili

HAMZA DAĞ
İzmir Milletvekili

İHSAN ŞENER
Ordu Milletvekili

MAHMUT TANAL
İstanbul Milletvekili

MUSTAFA ERDEM
Ankara Milletvekili

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ
Mersin Milletvekili